új kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Autonómiát a Székelyföldnek!

MI, A SZÉKELY TELEPÜLÉSEK, A TÖRTÉNELMI SZÉKELYFÖLD LAKÓI, KIJELENTJÜK: NEM AKARUNK TOVÁBBRA IS KISZOLGÁLTATOTTSÁGBAN, ALÁRENDELTSÉGBEN ÉLNI! A TÖRTÉNELMI HAGYOMÁNYOK ALAPJÁN TERÜLETI ÖNKORMÁNYZÁSUNK ŐSI JUSSUNK, E NÉLKÜL SZÜLŐFÖLDÜNKÖN MEG NEM MARADHATUNK ÉS ERRŐL SOHA LE NEM MONDUNK! ALAPVETŐ EMBERI KÖZÖSSÉGI JOGAINKÉRT A DEMOKRÁCIA ESZKÖZEIVEL KÜZ-DÜNK ÉS ERRE AZONNALI, DEMOKRATIKUS MEGOLDÁSOKAT VÁRUNK! MI, A SZÉKELY TELEPÜLÉSEK, A TÖRTÉNELMI SZÉKELYFÖLD LAKÓI, KÖVETELJÜK: AUTONÓMIÁT SZÉKELYFÖLDNEK! SZABADSÁGOT A SZÉKELYSÉGNEK!

A Székely Nagygyűlés kiáltványából (2006. március 15.)

XIV. évfolyam 1. szám *Stockholm, 2006. március*

LELKÉSZ

MOLNÁR-VERESS PÁL
151 64 SÖDERTÄLJE (STH) Granövägen 126
Tel/Fax: 08–550 160 66 Mobil: 070–602 29 68
E-mail: parokia@telia.com

KÖZPONTI TISZTSÉGEK VISELŐI

JORDÁKY BÉLA *főfelügyelő, az ET elnöke*
428 35 KÅLLERED Gamlehagsvägen 19
Tel: 031–795 25 02 Fax: 031–795 25 04
Mobil: 070–562 31 08

SEBESTYÉN GÁBOR *főgondnok STH felügy.*
126 47 HÄGERSTEN/STH Fastlagsvägen 42/1
Tel: 08–18 41 72

TÓTH ILDIKÓ *főjegyző, Sölvesborgi felügyelő*
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlsgatan 4 H
Tel/Fax: 0456–140 37 Mobil: 0730–25 40 14

LÁSZLÓ BÉLA *ET-tag, Göteborgi felügyelő*
418 31 GÖTEBORG Vädersolsgatan 21
Tel: 031–54 27 19 Mobil: 076–204 10 80

PAP IVÁN *központi pénztáros*
181 30 LIDINGÖ (STH) Frisksportarvägen 2
Tel: 08–731 83 60 Fax: 08–731 08 28

VERESS ILDIKÓ *Szeretetszolg.orsz.megbízott*
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470–76 34 42

TOVÁBBI GYÜLEKEZETI VEZETŐK

DEÁK GYÖRGY *Boråsi felügyelő*
507 54 BRÄMHULT Jutegatan 11
Tel: 033–23 03 07

FEKETE JENŐ *Eskilstunai felügyelő*
633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23
Tel: 016–12 00 39 Mobil: 070–920 33 72

DEÁK JÁNOS *Halmstadi gondnok*
302 51 HALMSTAD Stålgatan 36
Tel/Fax: 035–10 89 74 Mobil: 070–491 08 74

id. VASZI ÁRPÁD *Helsingborgi felügyelő*
252 75 HELSINGBORG Närlundavägen 10
Tel: 042–28 21 35

GAAL ANDRÁS *Jönköpingi felügyelő*
567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21
Tel: 0393–161 69

BÖDECS MARGIT *Katrineholmi felügyelő*
642 33 FLEN Junivägen 9
Tel: 0157–129 04

PAPP ANNA *Ljungbyi felügyelő*
341 37 LJUNGBY Ågårdsvägen 19
Tel: 0372–819 67

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN *Malmői felügy.*
217 46 MALMÖ Roskildevägen 9 A
Tel: 040–26 76 38

REHÓ ISTVÁN *Västeråsi felügyelő*
723 51 VÄSTERÅS Glasbägargatan 7
Tel: 021–12 09 91

SPÁDA JÁNOS *Växjöi felügyelő*
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470–76 34 42 Mobil: 070–759 19 21

TÅNGAGÄRDE Gyülekezeti Otthon
Tel: 033–27 50 22

Külföldről előbb Svédország hívószámát, a 0046-ot kell tárcsázni, s a körzetszám előtti 0-t el kell hagyni.

Tőkés László

Az idők eljöveteléről

Eljött a rendelt ideje nemcsak a szólásnak, hanem a hitből fakadó életre szóló cselekvésnek, a feltámadásnak és a régi romok megépítésének.

Az idővel nehezen bánik az ember, nem hiába imádkozik ekképpen a zsoltáros: Taníts minket úgy számlálni napjainkat, hogy bölcs szívhez jussunk. Az idő pénz, tartja a mondás, minden perc drága, szoktuk hangoztatni. De az elfecsérelt idő hiábavalóságát is ismerjük. Megáll az idő, ha értelmetlenül telik, de rögtön rohanni kezd, ha időnkből nem futja az elvégzendő feladatokra, az értelmes cselekvésre.

Az idő és a tér egyetemes kategóriái között bukdácsolva beleszédülünk a végtelenbe, és porszemnyi létünk gyarló volta még inkább kihangsúlyozódik. Ezer esztendő annyi előtted, mint a tegnapi nap, amely elmúlt. És mintegy őrjárásnyi idő éjjel – olvassuk ősatyánk, Mózes imádságában. Villantásnyi létünk megsemmisítő tudatával szemben viszont az apostol felemelő szózata hangzik: Jézus Krisztus tegnap és ma és mindörökké ugyanaz. Isten örökkévaló idejébe tagolódva múló időnk ekképpen tágul ki, és nyer új értelmezést Isten által, aki az idő ura, aki életidőnket nekünk haszonra adta, és aki megtanít arra, hogy mindennek rendelt ideje van – amint a prédikátor mondja. Aki Dávid zsoltára értelmében bölcs szívhez jutott, abban szűnik a kétség, lelkéből elszáll a semmiség kínzó tudata.

A kusza idők és zavaros korszakok nyomasztó körülményein felülemelkedik, mert ráébred, hogy a teremtés rendjében minden a helyén van. Többé sem megállítani, sem siettetni nem akarja az idő múlását. A nem szeretem alkalmakat is mint az élet apró örömeit éppen úgy elfogadja, örömében és bánatában sem az oktalan optimizmus, sem a kétségbeesett pesszimizmus el nem ragadja, mivel megtanulta, hogy Isten akarata szerint mindennek rendelt ideje van az ég alatt. Ideje van a születésnek és a meghalásnak, az ültetésnek és a kiszaggattatásnak, a rontásnak és az építésnek, ideje a hallgatásnak és a szólásnak. A prédikátor felsorolásában szereplő hét ellentétpár az időre, mint meghatározott alkalomra világít rá.

A soha és az örökké megfoghatatlan általánossága és elvont időkategóriái helyett a meghalás helyett a születésre, a kiszaggatással szemben az ültetésre, a rontás nyomán az építésre, a sírás, a veszítés, a hallgatás helyett a nevetés, a keresés, a megszólalás lehetőségére vezet reá bennünket. Időnket ajándékként nyerjük tehát Istentől arra, hogy szóljunk és ne hallgassunk, hogy a rombolás és a halál erőivel szemben életre és építésre vállalkozzunk. Ragadjuk meg az Isten adta időt a jónak cselekvésére. Míg időnk van, cselekedjünk jót – buzdít Pál apostol, hogy ne múljék el üresen és értelmetlenül az életünk. Hirdesd az igét – állj elő vele alkalmatos és alkalmatlan időben. Ez az Isten szolgáinak erkölcsi aranyszabálya. Akik felismerik az idő alkalmatos voltát, hogy tudnák mit kellene Izraelnek cselekedni, azok hallgatnak valahol az Isten beszédére – olvassuk, az Krónikák könyvének történelemformáló időkről szóló tanítását. Igen, ez itt a kérdés. Alkalmas és alkalmatlan időben mi a hivatásunk, mi a feladatunk, mit kell cselekednünk? Mikor van az alkalmas és kellő idő arra, hogy cselekedjünk? 1848. márciusának idusán a Pesti ifjak ritka éles látással és beleérzéssel ismerték fel a cselekvés pillanatát, amikor a lánglelkű költővel együtt vallották: Itt az idő, most vagy soha! Hasonló jelzés tölt el bennünket, a magyar nemzet jelenlegi helyzetének láttán.

Nemzetünk nagyon nagy bajban van, csak Isten irgalma menthet meg minket, állapítja meg a Katolikus Egyház nemzeti imaévet hirdető körlevele. Aki ezt megérti és átérzi, az máris tudja, hogy nem élhetünk tétlenül. El kell szánnunk magunkat az értelmes cselekvésre. Ideát Erdélyországban is elérkezettnek látjuk az időt, hogy többé ne hallgassunk, ne tétlenkedjünk. Hogy minden eddiginél határozottabban kiálljunk nemzeti jogaink mellett, és népünk védelmében. Ezért hirdettük meg nemzeti ünnepünk alkalmából Székelyföldön és Partiumban márciusi nagygyűléseinket. Ha nem akar időt veszíteni és életet akar nyerni, ha nem akar az Erdély etnikai térképéről szinte teljesen kiveszett szászok és zsidók sorsára jutni, erdélyi magyar közösségünknek fel kell ismernie: Eljött a rendelt ideje nemcsak a szólásnak, hanem a hitből fakadó életre szóló cselekvésnek, a feltámadásnak és a régi romok megépítésének!

A Protestáns Szövetség küldöttsége a magyarországi református ill. evangélikus egyházak püspökeivel és világi vezetőivel tanácskozik

JÖVŐNKRŐL TANÁCSKOZTUNK

A Magyarországi Református Egyház Zsinatának Elnökségi Tanácsa és a Magyarországi Evangélikus Egyház vezetősége február 15-én a zsinati székházban a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségének képviselőivel tanácskozott. A megbeszélésen leginkább arról esett szó, hogy miképpen tudják biztosítani gyülekezeteik számára a magyar nyelvű lelkészi állás és a gyülekezeti szolgálat fenntartását. A megbeszélést több éves előkészítő munka előzte meg. A résztvevők behatóan foglalkoztak egy olyan új missziói koncepció kialakításával, amely lehetőséget ad az érintett protestáns gyülekezetek lelkigondozására. Megállapodtak abban, hogy kihasználják a Nyugat-Európában meglévő protestáns testvéregyházi kapcsolatokat, s így közösen alakíthatják a magyar gyülekezetek jövőjét.

Szövetségünket a közgyűlés által megbízott négy személy képviselte: *Varga Pál* lelkipásztor (a Szövetség elnöke) Németországból, *Molnár-Veress Pál* lelkipásztor Svédországból, *Jaskó Irén* (a Szövetség titkárnője) Angliából, valamint *Vida Márta* presbiter Franciaországból. A Magyarországi Református Egyházat *négy püspök* és *hat világi vezető*, a Magyarországi Evangélikus Egyházat *két püspök* és *két világi* vezető képviselte.

Bölcskei Gusztáv püspök, a Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke, mint házigazda üdvözölte a megjelenteket. Bizottságunk nevében Varga Pál, a Szövetség elnöke ismertette a találkozás hátterét, valamint a nyugat-európai magyar protestáns gyülekezetek jelenlegi helyzetét és kérdéseit. Külön köszönetet mondott azért, hogy egy asztalhoz ülve, közösen tárgyal a magyarországi evangélikus és a református egyház vezetősége a nyugat-európai protestánsok küldöttségével! Ezután négy lépésben ismertette a nyugat-európai bizottság álláspontját:

1. Bemutatta a *Szövetséget*, mint a nyugat-európai magyar protestáns *gyülekezetek jogos képviseletét;*

2. Szólt a résztvevő nyugati küldöttség *megbízatásáról*, amelyet a Szövetség 2005 nyarán, Helsinkiben tartott *közgyűlésén* a nyugati gyülekezetek küldötteitől kapott;

3. Elmondta a nyugati gyülekezetek *elvárását és javaslatait* a Kárpát-medence magyar történelmi egyházaival való együttműködéssel kapcsolatosan;

4. A jövőbeni találkozásokra vonatkozóan egy *konkrét meghívást* tett.

Molnár-Veress Pál a nyugati protestáns gyülekezetek sajátosan ökumenikus jellegéről, e közösségek sokféle és bonyolult jogi státuszáról, lelkészeik különféle egyházi kötődéseiről szólt, részletesen kitérve a svédországi helyzetre, a korábbi gondokra, a kieszközölt megoldásokra. Jaskó Irén az általa összeállított gyülekezeti statisztikai adatokat ismertette, Vida Márta a párizsi gyülekezet évek óta megoldatlan kérdésein keresztül világított rá a majd minden nyugat-európai protestáns gyülekezetre jellemző kérdésekre és gondokra. A jelenlevők figyelmesen meghallgatták e bevezető ismertetést, már menet közben is kérdéseket tettek fel, majd ezután került sor ezek közös *megbeszélésére*.

Szóba került a magyarországi – és egyáltalán a Kárpát-medencei – magyar protestáns egyházak *felelőssége* a nyugati magyar protestáns diaszpórával szemben. Itt részletesen kifejtette mindkét fél a nyugati gyülekezetek *lelkészi állásai* betöltésének gondjait. *Szabó István*, *Bölcskei Gusztáv*, *Márkus Mihály*, *Szebik Imre* és *Fabiny Tamás* püspökök a hazai egyházak szemszögéből ismertették tapasztalataikat e kérdéssel kapcsolatban. Szabó püspök úr említést tett a református egyház statútumába foglalt korlátozásról, miszerint ha egy lelkész 5 évnél hosszabb ideig Magyarországon kívül végzi szolgálatát, otthon elveszti folytonosságát. Joggal vetette fel az egyházfegyelem számonkérhetőségének kérdését olyan nyugati lelkészek esetében (s ez a többség), akiknek már nincs kötődésük a hazai egyházakhoz, s így a hazai egyházak juriszdikciója rájuk nézvést érvénytelen. Szebik püspök úr a második és harmadik generációra jellemző problémáról, a beolvadás feltartóztathatatlan voltáról szólt. Bölcskei püspök úr nyíltan tett említést arról, hogy a hazai kandidátusok számára ma már egyáltalán nem vonzó egy nyugati magyar lelkészi állás, ismerve ezen állások körüli sok-sok megoldatlan kérdést, saját templomok és paróchiák hiányát, az anyagi háttér bizonytalanságát, a gyülekezetek lélekszámának apadó tendenciáját stb. Molnár-Veress Pál ezzel szemben azzal érvelt, hogy az erdélyi református egyház a legutóbbi időkig olyan mezőségi szórványgyülekezetekbe is küld lelkészeket, ahol már csak hat-nyolc család őrzi magyar református mivoltát. Azért küld lelkészeket, mert ama hat-nyolc családot is sajátjának tudja, és irántuk felelősséget érez. Márkus püspök úr rámutatott arra, hogy a XX. század elején az akkori magyar kormányok természetes kötelességüknek tartották a nyugati szórványba kerültekről gondoskodni, hogy őket a magyarságnak megtarthassák. Ez a gondoskodás és odafigyelés szakadt meg a II. világháború után, de ennek helyreállítása mára már halaszthatatlan feladatunkká vált. A résztvevők felidézték a 2000-ben, a magyar millennium évében Esztergomban megrendezett Egyház és magyarság konferencia egy-egy ma is érvényes meg-állapítását, az ott elhangzott előadásokból és beküldött tanulmányokból összeállított kétkötetnyi anyag megszívlelendő tanulságait. Fabiny püspök úr különféle határon túli és diaszpórában élő gyülekezetek körében szerzett korábbi tapasztalatairól, a Duna TV számára ezen közösségekről készített filmekről, a Protestáns Szövetség legutóbbi, helsinki konferenciájával kapcsolatos benyomásairól szólt.

Hasznos volt számunkra az őszinte szó, az hogy nem kaptunk elsietett ígéreteket, és köszönet a világi képviselők megfigyeléseiért is. Felismertük, hogy nagyon fontos egymás alapos *tájékoztatása*, s ennek érdekében a nyugat-európai gyülekezetekről, azok lélekszámáról, lelkipásztorairól, jogi státuszáról, istentiszteleti helyeiről bizottságunk egy aktuális listát adott át a találkozó résztvevőinek. A hazai egyházak részéről kérés hangzott el, hogy egy ennél is sokkal részletesebb „kataszter" készüljön el minden gyülekezetről, betöltendő lelkészi állásról, a valós körülményekről, a hétköznapi valóság gyakorlati kérdéseiről.

Küldöttségünk javasolta, hogy a nyugaton *ösztöndíjasként* tanuló magyar teológusokat ill. lelkipásztorokat a hazai egyházak késztessék arra, hogy kint-tartózkodásuk alatt vegyék fel a kapcsolatot az ottani magyar gyülekezetekkel, és kapcsolódjanak bele a kinti gyülekezeti munkába is. Elhangzott részünkről az a *javaslat* is, hogy a református és az evangélikus egyház – nagysága arányában – vállaljon egy-egy nyugati magyar gyülekezetért úgy felelősséget, hogy a nyugati helyi egyházak hivatalos képviselőivel folytasson tárgyalásokat az illető gyülekezet jövőjéről.

A hazai egyházak részéről pedig elhangzott az a javaslat a diaszpórában levő gyülekezeteink felé, hogy ezek gondolkozzanak egy nyugati magyar „*egyházmegyébe*" való szervezkedés lehetősége felől, amely egyházmegye hivatalosan kérhetné felvételét egy vagy két kárpát-medencei magyar (evangélikus és református) egyházkerületbe.

Több szó esett még egy-egy nyugati diaszpóra-gyülekezet (pl. Párizs) évek óta megoldatlan lelkészutánpótlási gondjáról, a nyugatra került fiatal értelmiségiek, cserediákok, vendégmunkások, aupair-párok, fiatalok helyzetéről, az ifjúsági találkozókon való kölcsönös részvételről stb.

Elhatározás született arról is, hogy ilyen s ezekhez hasonló kérdések folyamatos megbeszélésére a református és evangélikus egyház egy közös bizottságot hoz létre, s a továbbiakban a részlet-kérdésekről majd ez fog tárgyalni a mi küldötteinkkel. Varga Pál, a Protestáns Szövetség elnöke meghívta a Szövetség nyáron Ludwigsburgban sorra kerülő közgyűlésére tárgyaló feleink egy-egy püspökét. Reméljük, lesz folytatás, és köszönjük az építő, nyílt és testvéri beszélgetést.

Varga Pál beszámolója nyomán

Fabiny Tamás püspök

Örömmel adjuk hírül, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház Északi Egyházkerületének gyülekezetei **dr. Fabiny Tamás** lelkészt, tanszékvezető egyetemi tanárt püspöküknek választották. Beiktatására 2006. március 25-én, a Miskolc-belvárosi evangélikus templomban kerül sor. A beiktatási ünnepségen egyházi közösségünket lelkészünk vezetésével küldöttség képviseli.

Pápai Szabó György

Ezért az egy napért érdemes volt megszületni!*

Új reformáció?

Milyen hatással volt 1848–49 a református szellemiségre, a református gondolkodásra és azonosságtudatra? Elementáris hatással, ami csak a reformáció mindent elsöprő szellemi robbanásához, vagy *Bocskai, Bethlen Gábor, I. Rákóczi György*, s *II. Rákóczi Ferenc* függetlenségi harcainak hatásához hasonlítható.

S persze nem érdektelen az, hogy erre a protestáló-forradalmi, 48-as kálvinista nemzettudatra hogyan hatott a kiegyezés. Sokan értettek egyet egyházunkban *Kossuth Lajos* 1867. májusában, egy hónappal *Ferenc József* koronázása előtt *Deák Ferenchez*, s rajta keresztül a nemzethez írt megrendítő levelével. A Kasszandra-levél talán leglényegesebb mondandója morális jellegű: a dualisztikus államrend, a kiegyezés elsorvasztja a magyarság politikai életösztönét. Sokaknak ugyanez jut az eszébe akkor, amikor ma a Natoról, az Európai Unióról, a globalizációról áradoznak a politikusok és az újságírók!

Hatalmas, ismeretlen folyamhoz hasonlíthatók a református egyház 1848–49-es tradíciói. Mindig újabb és újabb búvópatakok bukkannak fel, új ágak és árterek.

A református szellemiség és közgondolkodás magyarságát, nemzettudatát a mai napig elevenen befolyásolja a forradalom és szabadságharc lelkisége. Elég csak elolvasni ehhez *dr. Nagy Tibor* és *Gacsályi Gábor* összeállítását a szabadságharcban résztvevő, s a bukás után elítélt, illetve mártíromságot szenvedő lelkészekről, teológiai tanárokról, teológusokról (Lelkészek a szabadságharcban. Theologiai Szemle, 1978. 3–4. sz.) Minden központi intézkedés nélkül álltak papjaink, lelkészeink a szabadságharc ügye mellé, nem riadva vissza a hitvallástól, vagy akár a honvédő harctól sem. S felekezeti különbség nélkül, ennél sokkal nagyobb számban áldozták vérüket a magyar szabadság oltárán egyházaink világi tagjai és vezető világi személyiségei.

A református hit és magyarságtudat legfőbb bástyái a kollégiumok voltak. Mindegyiknek megvannak a maga 1848–49-es tradíciói, és, ha szabad így mondani: fénylő legendái, sőt anekdotái és mítoszai. Utalhatnék Debrecenből, ill. Tiszántúlról *Péchely Józsefre* igazgatóra, *Szoboszlai Pap István* püspökre, *Könyves Tóth Mihály* debreceni lelkészre, *Bartha Mórra*. Dunántúlról *Bocsor István* professzorra, *Szikszay János* csákberényi lelkészre, *Pap Gábor*, későbbi dunántúli püspökre. Dunamellékről *Polgár Mihály* püspökre, *Ballagi Mór* későbbi teológiai tanárra, *Csuthy Zsigmond* váci lelkészre. Tiszáninnenről *Vályi Pál* sátoraljaújhelyi lelkészre, *Csoma Mihály* tanárra, *Csengery József, Pálkövi Antal* pataki professzorokra stb. stb. Persze az akkori Magyarország egész területéről sorolhatnám a dicső neveket. *Haynau* egyébként nem volt vádolható vallási elfogultsággal: protestáns létére **éppúgy bebörtönöztetett és kivégeztetett református lelkészeket, mind katolikusokat, lemondatta mind a négy református püspököt, hármat közülük perbe is fogatott.** A debreceni, pápai, pataki diákok beállnak a nemzetőr vagy a honvédseregbe, mindenütt szünetel a tanítás, s ez a tanári kar teljes egyetértésével, sőt bíztatásával történt.

Két szemtanú visszaemlékezései

A kiadott memoárirodalomból példának két jelentőset emelnék ki. *Ács Gedeon*: *Mihelyt gyertyámat eloltom...* címmel kiadott (Bp., 1989. Gondolat. 427. o.), 1856–1863 között írt bostoni jegyzeteit, rengeteg egyházi és református vonatkozással. *Ács Gedeon*, a dél-baranyai Laskó lelkésze volt, s talán soha nem mozdul ki a falujából, ha nem sodorja magával 1848 forgószele, beáll a forradalmi seregbe, tábori pap lesz, majd a bukás után Kossuthékkal együtt Törökországba, s onnan Amerikába emigrál. Humoros, ízes, néprajzi szempontból is érdekes emlékiratról van szó. A szabadságharcról nem sok szó esik, inkább abból a szempontból érdekes, hogy milyen egy negyvennyolcas honvéd pap, tábori lelkész utóélete, ill. az emigráció miliője.

A másik pedig *Hetvényi István* negyvennyolcas honvéd és néptanító visszaemlékezéseit tartalmazza, amelyet *"Ébren a magyar"* címmel *Kuszák István* adott ki (Győr, 1948) Ez utóbbi kevésbé ismert, de nagyszerű és szemléletes emlékirat. *Hetvényi István* 1848-ban Pápán, a Református Kollégiumban végzi a nyolcadik osztályt. Emlékezéseiből most idézzük fel a március 15-e utáni pápai kollégiumi események érzékletes leírását:

„... A nyolcadik osztályra Pápán iratkoztam be a Református Kollégiumba. Itt a tanítás novemberben kezdődött és augusztusban végződött. Az igazgató Stettner (Zádor) György volt. Őt 1848-ban az első magyar felelős minisztérium megalakulásakor Szemere Bertalan igazságügy miniszter mellé titkárnak nevezték ki. Helyébe jött jogtanárnak Kerkápoly Károly, a szintén híres tudós és politikus, későbbi pénzügyminiszter. A természettant és mennyiségtant a különös tiszteletben állott Tarcy Lajos, a történelmet pedig tudós Bocsor István történetíró, az egyetemes műveltségű, kiválóan fegyelmezett elme tanította...

A tudományok itt a legnagyobb szabadelvűséggel adattak elő. Ezért mikor a pápai iskolába jöttem, úgy éreztem magam, mint aki egy homályos szobából – hol a tárgyakat inkább csak tapogatva lehet észlelni - egy teljesen megvilágított terembe lép. (...)

*Részlet Pápai Szabó György: Az 1848/49-es magyar forradalom és szabadságharc szellemi öröksége a magyar keresztyén gondolkodásban c. írásából.

Rohanva kergették egymást az események. Igaz, hogy mire hírük Pápára ért, ez szinte csak egy mondatra zsugorodott össze.

De történt aztán olyasmi, ami világosságot teremtett minden épkézláb eszű ember lelkében és még a birkatürelmű jámborok szívét is felhevítette. Kossuth március 4-i beszédének következményeként kitört Bécsben a forradalom. A bécsi rendszer csontkamrájára láncsóva hullott, és az recsegve-ropogva égni kezdett. Nem volt ember Pápán sem, aki ezt meg ne értette és ne éljenezte volna. Izzó lett a levegő a kollégium öreg falai között is. Lázas nyugtalanság vett erőt mindenkin. Az emberek nem lelték nyugtukat otthon. Egymáshoz futkostak hírekért.

Néhány feszült, várakozással teljes nap telt el felettünk. És ránk virradt március 17-e. Úgy él ez a nap ma is emlékezetemben, mint egy gyönyörűséges, szép álom. - A kollégium nagytermében gyülekeztünk. A pozsonyi országgyűlés határozatait Kovács Béni preceptor közölte velünk. Majd ismertette a március 15-i budapesti eseményeket és felolvasta a 12 pont szövegét.

„Mit kíván a magyar nemzet?" - kezdte a preceptor.

- Halljuk! Halljuk! - harsogtuk türelmetlenül.

Kovács Béni várt, míg elült a zaj, és a lélegzetet is hallható csendben emelt hangon olvasta:

1.Kívánjuk a sajtószabadságot és a cenzúra eltörlését.

Felzúgott a dörgedelmes Éljen!, mely a következő pontok meghallgatása után egyre erősbödött.

2.Felelős minisztériumot Buda-Pesten.

3.Évenkénti országgyűlést Pesten.

4.Törvény előtti egyenlőséget polgári és vallási tekintetben.

5.Nemzeti őrsereget.

6.Közös teherviselést.

7.Esküdtszéket, képviseletet egyenlőséget alapján.

8.Úrbéri viszonyok megszüntetését.

9.Nemzeti bankot.

10. A katonaság esküdjék meg az alkotmányra. Magyar katonákat ne küldjenek külföldre, a külföldieket vigyék el tőlünk.

11. Uniót Erdéllyel.

12. A politikai státusfoglyok azonnal szabadon bocsáttassanak. Azután legyen béke, szabadság és egyetértés!

Úgy harsogott a Vivát és az Éljen a sok lelkes deák ajkáról, hogy az öreg falak is szinte inogni látszottak tőle.

Kovács Béni letette a papirost, melyről az imént olvasott... Izzott a tekintete, lángolt az arca, mikor szembenézve velünk ezeket mondotta:

- Fiúk! Barátaim! Új Magyarország született. Az emberi jogok és a legfőbb emberi jó: az Igazság ül fenséges diadalünnepet. Áldjuk az Istent, hogy ezt a napot megérnünk engedte! Készüljön mindegyikünk a szent szabadság fogadására és a kivívott jogoknak férfias elszántsággal való megtartására!

Úgy éreztük, villanyáram szökött szívünkbe, ereinkbe, izmainkba. Újra meg újra egetverő éljenzésben törtünk ki. Nem bírtunk magunkkal. A padok tetejére szökelltünk és a lelkesedés mámorában egymás csontjait ropogtattunk. Majd vállunkra kaptuk Kovács Bénit és úgy vittük le a lépcsőkön.

Az aulában Bocsor István tanár úr várt bennünket. Szinte tíz évvel fiatalabbnak látszott. Nagy köteg fehér lapot tartott a kezében.

- A szabad sajtó első terméke! Legyen az imádságtok édes fiaim! - kiáltotta és szétosztotta köztünk Petőfi, a volt pápai deák Nemzeti dalának nyomtatott példányait, melyek akkor kerültek ki a Főiskolai Nyomdából. Pillanatok alatt elkapdostuk. Aztán olvasta, dörögte, imádkozta könnyes szemmel: „Talpra magyar!..." „Esküszünk, esküszünk!"

Aztán jártuk az utcákat zászlók alatt, kokárdában, kart karba öltve a hozzánk csatlakozott ezer meg ezer boldog pápai polgártárssal. És énekeltünk!...

Ó, az volt az ének! Az volt a menet! Azóta sem láttam ehhez hasonlót, és azóta sem hallottam Vörösmarty Szózatát oly roppant erővel és mélységes áhítattal az égi Úr trónja felé szárnyalni. Ezért az egy napért érdemes volt megszületni!

A forradalom és szabadságharc öröksége a mában

Tőkéczky László 1848. március 15-e kapcsán a polgári Magyarország születéséről emlékezik meg (Törvényes forradalom. Napi Magyarország, 1998. március 14.) s a forradalom és szabadságharc erkölcsi-eszmei hatását, következményeit emeli ki. *"A polgári Magyarország 150 évvel ezelőtti születésnapjának emlékezete olyan erőforrás, olyan mítosz, amely az én-, és észfeletti dimenziókkal hozhat bennünket kapcsolatba. Mindent pénzben kifejező korunk nyelvén: olyan hatalmas, egyetemes magyar nemzeti tőke, amely ránk bízatott, s amelytől javunk s jövőnk egyként függ. 1848 márciusa azonban csak mint a teljes magyar történelem újfajta szintézise, a keresztyén és európai magyarság bámulatos teljesítménye lehet iránymutató."*

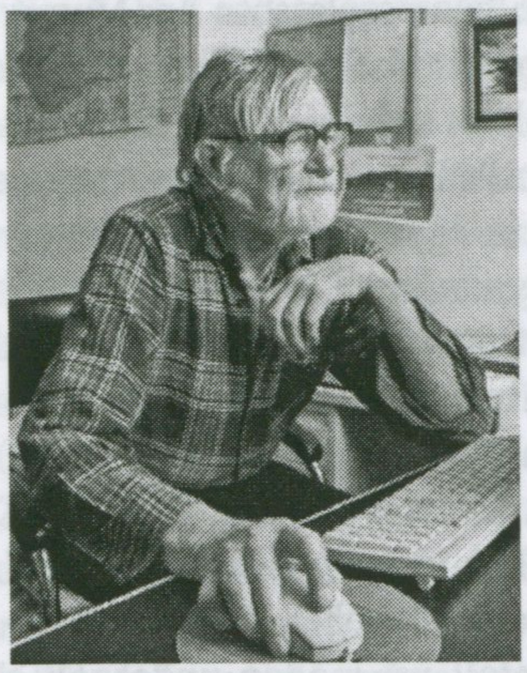
Manapság a magyarság jövőjének két legsarkalatosabb pontja a kettős magyar állampolgárság és a magyar autonómia ügyének jogi és szellemi érdekképviselete. Az 1848–49-es magyar forradalom és szabadságharc megszentelt öröksége, Széchenyi, Kossuth, Petőfi szellemisége erre kötelezi az igaz magyarokat, s ebben a kérdésben nem enged számukra alkut, kompromisszumot.

A történelem azok számára sem ad felmentést, akik adott időben nem tették meg azt, amit ebben a kérdésben megtehettek volna. Nem vallhatják magukat 1848–49, vagy éppen 1956 örököseinek azok, akik e két – a magyarság számára oly kardinális – kérdésben tagadó, vagy éppen értékelhetetlen – tehát tartózkodó – választ adtak és adnak.

A *Magyarok Világszövetsége* a kezdetektől radikálisan képviseli a *„magyar állampolgárságot minden magyarnak"* igazságát és jövőbe ívelő programját, ahogy napjainkban a székelyföldi autonómia ügyét is. Igazán üdvös lenne, ha 1848–49 és 1956 csillagösvényére mások is rálépnének a magyar közéletben.

Szente Imre

LASCIATE OGNI SPERANZA

„Hagyjatok fel minden reménnyel!" – a dantei pokol kapujának felirata jusson eszükbe azoknak, akik a „nemzeti oldal" győzelmében reménykednek a küszöbön álló választásokon. Tudom, kegyetlen jóslat, mint Kasszandra trójai királylányé volt, aki előre látta s megjövendölte városa pusztulását. No hiszen, ott még nem tartunk, de jó úton vagyunk arrafelé, s ennek bizonysága lesz az országkiárusító cinikus szoclib maffia új győzelme.

Nem most született bennem ez a sejtelem a küszöbön álló válasz-tásoknak ilyetén kimeneteléről, kifejezést adtam neki már az Új Kéve egy korábbi számában is. Lapozza csak fel a nyájas olvasó „Nekünk Mohács kell?" című háborgásomat, melyet a 2004. dec. 5-i népszavazás előestéjén írtam. De hadd segítsek az emléke-zetnek. Nem csak a népszavazás sikertelensége volt akkor az, amit előre láttam, hanem annak logikus folytatása is: „A választásokat 2002-ben országos méretű 'pénzjutalom' kilátásba helyezésével nyerték meg, most pedig horribilis költségek emlegetésével fognak nyerni. A népszavazás biztos kudarca előképe lesz a két év múlva esedékes választási vereségnek. Ezzel aztán új hódoltságunk meg is kapja az örökérvényűség pecsétjét." Kicsivel odébb ezt olvas-hatjuk: „A kormány a kezét dörzsölheti: ha Magyarország most elutasítja a kettős állampolgárságért instanciázó külhoni ma-gyarokat, osztozik a bűnben a szoclib pártokkal, és mivel a közösen elkövetett bűnnél nincs erősebb szövetség, immár beláthatatlan időkre, csupa inerciából, közönyből beleegyezését adja az őt ügyesen manipuláló nemzetietlen kormányok uralmához, egy bizonytalan időkre szóló új hódoltsághoz. Ha a baloldal 2006-ban is hatalomra jut, nem megy el többé."

A budapesti *Hitel* folyóirat, mely a „nemzetiek" egyik állandó pénzzavarban, de még működő fóruma, „témaszámot" adott ki februárban, vagyis minden benne megjelent írás ugyanarról, nevezetesen a rendszerváltozásról szól, „a rendszerváltozás regénye" – ez az alcím, míg a két tucatnyi hozzászólást a sokatmondó, önmagában is riadalmat kifejező „Mi történik velünk?" főcím egyesíti. Beszédesek az egyes írások címei is, íme néhány: „A rendszerváltás felelőssége és nyomorúsága"; „Remény – illúziók nélkül"; „Kettészakadt ország"; „Szabadon választott kényszerpálya"; „Mi történt velünk?"; „Alvilágosodás kora" – már a címek elárulják a szerzők negatív, borúlátó ítéletét a másfél évtizeddel korábban történt történelmi fordulatról.

Közben végignéztem a tévében – azaz dehogyis bírtam cérnával végignézni – az operában tartott márciusi ünnepet. Már csak kíváncsiságból is, mit találnak ki ezúttal „nemzeti büszkeségünk" csipdesésére s a Himnusznak a szokottnál kissé extravagánsabb megszólaltatására. (Miért ne lehetne például azt is fuvolázó hangon, dzsessz-ritmusban mikrofonba danolászni, ahogy Bánk áriájával tették?) Nem kellett csalódnom: az elnöki beszédet és a díjkiosztást követő műsor vegyessalátájában tombolt a dilettantizmus és a bóvli, a legrosszabb fajta operett- és népszínmű-magyarkodás, helyenként popzenével párosítva, szóval újmódibb tálalásban az a „hígmagyar kultúra", ami az európai ízlésű Szerb Antal epés kritikáját kihívta: „... színpadán örömtől ragyogó bajusszal járták derék bécsi hangulatú álparasztok a csárdást, míg a festők versenyezve szedték pittoreszk ráncba az egész nemzeti múltat". A „nagyérdemű" tespedten követte a széksorok közt mikrofonnal szaladgáló nívótlanságot, tűrte Március Tizenötödike karikatúráját, ahelyett, hogy egy emberként felugorva kivonult volna a teremből. A tévében az a legjobb, hogy el lehet zárni – sóhajtottam s úgy is tettem.

Ami persze alamuszi öncsalás, mert az opera dísztermében tovább folyt a kutyakomédia, s ami rosszabb, a hazai magyar valóságban is, és hát – ismétlem – semmi remény arra, hogy a választások véget vetnek neki. Úgy tűnik, a *Hitel* cikkírói sem bíznak már: egy szóval sem említik ugyanis a pár hét múlva esedékes próbatételt, még kevésbé hozzá fűzött reményeiket. Ehelyett mazochista magyar módra (ajaj, üldöznek az alliterációk: itt három m-, két sorral föntebb három v-kezdet! – Kalevala-kór) vájkálnak a múltban: hol hibáztuk el?

„Kutatom, kérdezem, mi az oka a mai 'zsákutcás' magyar helyzetnek? Mitől támad olyan gondolatunk, hogy itt az ideje 'újra gombolni a mellényt'" – tűnődik Pozsgay Imre, aki annak idején mint reformkommunista, félszemmel Gorbacsov, félszemmel Reagan mozdulatait figyelve s egyikben sem egészen bízva latolgatta hazája esélyeit, nagymerészen elrendelte a vasfüggöny lebontását, a hatalom részéről elsőként nevezte forradalomnak Ötvenhatot (töredelmesen elismerve, hogy sokáig osztotta pártja hivatalos álláspontját); akit Nagy Imrére emlékeztető tartásával, jellemével, stílusával, népi és értelmiségi hátterével az ország és a külföld egyaránt szívesen látott volna az új magyar köztársaság elnökének. Ám a szabad demokraták megvétózták: „kommunista, nem kell!" Nyilván Nagy Imrét is kigolyózták volna, ha '56-ban győz a forradalom. Bezzeg engedtek azóta „tisztaságmániájukból": ma sokkal rosszabb kommunistákkal működnek együtt: opportunistákkal, a rabló privatizálás bajnokaival, az államvédelemnek dolgozó ügynökökkel.

A tisztességes kommunisták hidegre tételével, amiben mellesleg Orbán Viktornak is része volt, s amit a Magyar Házban is járt rokonszenves Csengey Dénes is diadallal üdvözölt, a szakértelmet, a politikai tapasztalatot vonták ki a rendszerváltásból az ifjú titánok. „A Fórum körül tehetséges, de gyakran csizmadia-politikus értelmiségiek, lelkes és számító önjelöltek, karrieristák keveredtek. De a politika viharos hullámain a vitorlát optimálisan dönteni tudó, a kormányrudat jól kezelő mesterek alig mutatkoztak" – írja Ablonczy László *Alvilágosodás kora* c. adatokban bővelkedő áttekintésében. Két okból is találó cím: az „alvilágosodás" mint a „felvilágosodás" ellentéte jellemzi a ránk borult sötét korszakot, másrészt mint az „alvilág" szó továbbképzése

utal új hódoltatóinknak maffiózus, bűnszövetkezet-jellegére.

Az a Nobel-díjas amerikai közgazdász, aki a rendszerváltozás táján Magyarországnak jósolta a legjobb esélyeket az Európához való felzárkózásra, így okolta meg véleményét: nem kell mást tennie, mint az ország javára hasznosítania állampolgárai képességeit, kreativitását; kiváló oktató-kutató hálózatra támaszkodó gazdaságpolitikát kidolgoznia s megvalósítania. A CIA-jelentés szerint az akkori Kelet-Németország és Csehszlovákia mögött Magyarország büszkélkedhetett a legjobb gazdasági mutatókkal. Hogy váltunk mára, röpke tizenöt év alatt, az EU-hoz frissen csatlakozott tíz ország közt sereghajtóvá? Csath Magdolna tíz oldalas elemzését mindenkinek el kéne olvasni, aki pontos és tárgyilagos képet akar kapni hazánk mai állapotáról s arról, hogy jutottunk idáig. Országunk adóssága megnőtt, gazdasága nemzetközi cégek befolyása alá került, nagy a munkanélküliség és a szegénység, a szakadék a gazdagok és a szegények közt; csődben az egészségügy, az oktatás és kutatásfejlesztés; „mindezek együttes hatására ijesztően fogy a népesség: mintha a magyarság végleg lemondott volna a jövőjéről, mintha kollektív öngyilkosságot követne el." Gyors leromlásunk okát pedig abban látja, hogy „ebben a rendszerváltásban nem vagyunk benne, ezt nem mi csináljuk, hanem mások csinálják velünk, sőt nélkülünk, a fejünk fölött. Kreativitásunkra nincs szükség."

Mikor „kimentek a tankok s bejöttek a bankok", a magyar vezetés belement a piac liberalizálásába: „beengedték a szabad farkasokat a szabad tyúkok ketrecébe" – ahogy egy nyugati közgazdász jellemezte. Gazdasági vezetésünk ma is a beáramló tőkétől várja az ország sorsának jobbra fordulását. „A magyar emberben, a magyar vállalkozóban nem bízik", annak nincs adókedvezmény, mint az olcsó munkabérrel becsalogatott külföldi tőkének, mely „holnap odábbáll egy még olcsóbb bérű országba". Ebben egy húron pendül a Fidesz a szoclib gazdaságpolitikával: „most az adókedvezmények területén kell versenyképesebbé válnunk. Tudással majd akkor versenyezzünk, amikor a környező országok is erre az útra térnek" – nyilatkozta a rádióban egy ellenzéki gazdaságpolitikus.

A Kádár-korszakról ránk testált „teljes hitelállományt kamatostul a magyar lakosság nyakába varrták", holott nyugati szakértői vélemény szerint Magyarországnak joga lett volna kérni az adósság nagy részének elengedését. Kiszolgáltatott, függő helyzetünket bizonyítja, hogy még csak meg sem kíséreltük. Mint ahogy a 25%-os támogatást „élvező" magyar gazda versenyképességét sincs módunkban emelni a gazdag országok 100%-osan támogatott gazdáival szemben.

Minden jel arra mutat, hogy pár évtized múlva még inkább a perifériára szorulunk, Európa indiánjai leszünk, s ebbe már bele is nyugodtunk. „Éhes magyaroknak / nem futja a kedvük, / míg az igazukat /tán kiverekedjük" – csengenek a fülemben Ady sorai és azok is, melyekben saját sorsunk intézéséből való kizárásunkat panaszolja: „Ha volt vón szükség emberre, magyarra / Lett volna, aki másképpen akarja. / Nem akaródott, hát nem akaródott..." Nem csodálkoznék, ha a lakosság zöme el se menne szavazni április 9-én. Bizonyos határon túl a kihúzott rugó már nem ugrik vissza. Volt alkalmunk kiábrándulni nem csak az utódpárt és segédcsapata kormányzásából, hanem a népnemzeti oldaléból is, bár az utóbbit részben fölmenti az a kétségbevonhatatlan tény, hogy – mint már az elején bebizonyította a taxisblokád – a nagyhatalmú bűnszövetkezet bármikor kormányozhatatlanná tudja tenni az országot. Nem beszélve arról, hogy Antall és Orbán kormányára áll a népi mondás: „szegény az eklézsia..."

„Irdatlan hatásfokkal üzemelnek a médiumok, és bármikor tömeghisztériát képesek kelteni bárki mellett vagy ellen" – írja *Szabadon választott kényszerpálya* c. hozzászólásában Ács Margit, akit, mint annyi jóhiszemű rendszerváltoztatót, sokkolt a taxisblokád: „Perzselte a bőrünket a felénk sugárzó gyűlölet néhány hónappal a megnyert választások után."

Tény, hogy a rendszerváltozás egyirányúsításában kulcsszerephez jutott a média. Fekete Gyula Antall Józsefnek rója fel, hogy „az Aczél fészkében kinevelt egypárti sajtómonopóliumot szinte érintetlenül átmentette a mindmáig s meglehet a végső pusztulásunkig tartó jövőnek, miközben Lengyelországban, Csehszlovákiában már közvetlen a fordulat után a pártdiktatúrát kiszolgáló újságírók ezreit takarították ki a szerkesztőségekből." Fekete Gyula, akinek radikális népi bögyében van új köztársaságunk első kormányfője („Antall úri módon undorgott a népszagtól"– írja), föltételezi, hogy „szándékosan nem nyúlt a sajtómonopóliumhoz, melyet 'liberális' kezekbe csúsztatott át a fordulatot körültekintően előkészítő párthatalom", mert ábrándos terveket szőtt egy MDF–SzDSz nagykoalícióról.

Ács Margithoz visszatérve, ő lelkes honleányként és Antall híveként vett részt az első szabad választások, valamint két évvel ezelőtt a népszavazás előkészítésében. A rendszerváltozást sem hajlandó maradéktalanul elítélni, bár azzal is úgy jártunk, mint az elméletben oly szép szocialista eszmével: ez „létező szocializmusként", az „létező rendszerváltozásként" valósult meg. „Különösen a mi szakmánkban, az irodalomban több a veszteség, mint a mérhető nyereség, hiszen korábban elemi evidenciának érzékelhettük az írott szó fontosságát, mind a hatalom, mind a nép részéről figyelem irányult munkánkra, s most a hatalom is, a közönség is tökéletesen kielégítettnek véli úgynevezett kulturális igényét néhány exportképes sztárszerző nevének fényesítésével (olvasni ugyan azokat se igen olvassa), az ezen felüli magyar irodalmi termés, az egész irodalmi intézményrendszer pedig ebek harmincadjára került. /.../ Ráadásul magunk is érezzük, hogy a mérhető nyereségek közül nyomasztóan hiányzik a legfontosabb: hogy a dolgunkat végre gúzsok nélkül végezve maradéktalanul megírtuk volna, ami ránk bízatott. Hogy művekbe öntöttük volna, amit az emberek megéltek – magunk is megéltünk – az eltelt, elrohant másfél évtizedben vagy akár fél század alatt. Kevesen rótták le az adósságukat."

Az írói alkotásra valóban nem volt kedvező a légkör az elmúlt másfél évtized alatt. Emlékszünk az írószövetség pár évvel ezelőtti válságára, amikor egy felfújt antiszemita-botrány ürügyén tüntetően kivonultak belőle éppen az Ács Margit emlegette „exportképes sztárszerzők" és a sleppjük. Az antiszemitázás azonban ezúttal is csak porhintésül szolgált: a dollárban és euróban számoló kiváltságosok nem akartak közösködni a forintban számoló többséggel. Nem maradt el a már megszokott rágalmak világgá kürtölése sem „antiszemitizmusunkról" a külföldi s ezen belül a svéd sajtóban. Az efféle jelenségek felháborodást keltettek ugyan, de ami megrendülést és fájdalmat okozott a népnemzeti íróknak, egy Sütő Andrásnak, Csoóri Sándornak, Ács Margitnak, az volt, hogy nem ismertek rá saját népükre. Már a taxisblokád korában sem, de még kevésbé a nemrégi népszavazás után. „Népem rokkant

lelkiségétől szenvedtem, és szenvedek ma is. Mert ez teszi kétségessé a reményt, hogy ha netán hosszú életűnek bizonyulnék, egy rövidke időt még igazságaim fényében sütkérezve tölthessek" – írja Á.M. Más helyen: „Sokszor elhangzott az elmúlt tizenöt évben, hogy az oroszok ugyan kimentek hál' Istennek, ám Kádár népe itt maradt. Volt idő, hogy csalódott nemzeti érzelmű értelmiségiek azt is tagadták, hogy lehet még magyar népről beszélni; 'ez már valóban csak lakosság' – mondták a '94-es választások idején, amikor ijesztő többség szavazott azokra a politikusokra, akik a nemzeti gondolatok elleni averziójukból adódóan kiküszöbölték a szótárukból a nép és a nemzet szavakat, és kollektív gyűlöletet keltettek ellenük." Alig lehet traumatikusabb élmény magyar író számára, mint „népe elvesztése", ahogy nagyobb öröm sincs, mint újra meglelése. Ezt éltük át '56-ban, ezt élte át Londonban Szabó Zoltán: népe-nemzete újra-megtalálásában olyan ajándékot kapott, amit a sors nem vehet el tőle. „Tévedtünk népünkről alkotott véleményeinkben" – írja –, „abban, hogy széthulló oldott kévének hittük, lelkesedését szalmalángnak, a megalkuvást legjellemzőbb tulajdonságának, a spicliskedéssel, az idegen elnyomó kiszolgálásával együtt. Abban a hiedelemben, hogy népünk, fájdalom, demokráciára nem alkalmas…" Idézi barátját, Révai Andrást: „Nagy stimuláns, ha az ember visszakapja a népét."

Visszakapjuk-e még valaha ezek után? Visszakapjuk-e, ha a küszöbön álló választások is az ellenkezőjét bizonyítják? Ács Margit a sorozatos kudarcok után sem hajlandó véglegesnek tekinteni népe elvesztését. Úgy érzi, hogy minden kompromittálás, lejáratási kísérlet ellenére elveink és eszméink birtokunkban maradtak, hatni tudnak. „Nemzetet kezdenek emlegetni ugyanazok, akik évtizedekig csak sovinizmusról, provincializmusról, nacionalizmusról voltak hajlandók tudni a magyarság kapcsán." Befejező mondata mintha egyenesen nekem szólna: „A reménytelenség bűnét nem követem el még egyszer."

Borbándi Gyula, aki a *Szabad Európa Rádió* és az *Új Látóhatár* figyelőtornyából évtizedeken át követte hazája sorsának fejleményeit, óhajtó és feltételes mondatokban ad kifejezést halvány reményének: „… azon kellene tűnődnie mindenkinek, aki felelősséget érez a nemzet és az ország jövőjéért, hogyan szüntethetők meg a ma sok helyütt észlelhető bajok, hogyan juthatnának közelebb egymáshoz a különböző országokban élő nemzetiségek, mivel szüntethetők meg a nemzeten belüli ellentétek, az egyes nemzetrészekben oly gyakori békétlenség, széthúzás, a hazában mindenekelőtt az értelmiségen belüli szakadás és az egész társadalomban észlelhető rossz közérzet. Bár érvényesülne a kívánatos változásban a nép gyakran beigazolódott tehetsége, tudása, képzelőereje, vállalkozókedve."

Albert Gábor, akivel és feleségével, a költő Zsuzsával '96-ban az önképzőkör nyári táborán együtt ünnepeltük a negyvenedik évfordulót, inkább a pesszimizmusra hajlik: „Nem sokat tévednek azok, akik Kádár Jánost a XX. század legzseniálisabb, legsikeresebb magyar politikusának tekintik. Nyilván az ösztönébe volt írva, hogyan kell, milyen technikával lehet erkölcsileg korrumpálni az egész magyar társadalmat. Ennek a gyalázatos folyamatnak volt zseniális bajnoka. Közben azt is igyekezett elhitetni – s hívei ezt szívesen hangoztatják –, hogy mindenki, aki itt élt, tagja és aktív részese volt ennek a több évtizeden keresztül működtetett bűnszövetkezetnek." Kissé odább: „Mindennek gyökere, ősoka, a kádári rendszer igazi öröksége a mindent elpusztító és felemésztő erkölcsi válság volt és maradt mind a mai napig. Ez ad alapot a szemérmetlen harácsolásra, s 'emberiségben' gondolkodva egy vállrándítással intézi el, hogy minden évben egy kisváros tűnik el a magyar népesedési térképről. Rá kell végre döbbennünk, hogy halálra ítélt nemzet vagyunk, és ha nem változunk meg, ha nem építünk fel egy új, erkölcsi alapokon nyugvó eszmei Magyarországot, akkor további történelmünk merő halotti szertartás."

Megszólal a felvidéki Dobos László is, aki ugyancsak megfordult köreinkben az elmúlt évtizedek folyamán: „… a környező 'szocialista államok' megközelítőleg sem áldoztak annyit a kommunizmus megdöntéséért, mint Magyarország. A magyar forradalom ihlette a Prágai Tavaszt, felborította a nagyhatalmi egyensúlyt, alapjaiban rázta meg a szovjet birodalmat. Magyarország szomszédai mégis, mindmáig is Trianon cipőjébe dugják a lábukat, Trianonból élnek. Antall József szólította meg először az egész magyar nemzetet, lélekben 15 millió magyar miniszterelnökének vallva magát. Ám a Horn-kormány az együttműködési szerződések opportunista politikáját követte, ami nem több pipafüstnél az elcsatolt magyarság helyzetére nézve. Hogyan tovább, Magyarország? Hol van Magyarország felelőssége? Hol van a Kárpát-medence magyarságát átfogó nemzetpolitikai program?"

Nagy Gáspár költő, aki ugyancsak megfordult a Magyar Házban, nem állt kötélnek, amikor interjút kértek tőle a témaszám anyagához. Ezt a magyarázatot fűzi vonakodásához: „Én úgy gondoltam, hogy jeles irodalmárok által korábban botrányverseknek titulált, később 'rendszerváltó' versekké emelkedő súlyosabb lírai vétkeim önmagukban, minden fölösleges ragozás nélkül is megállnak az olvasó és a történelem ítélőszéke előtt. Nem kell párás szemmel visszarévednem a puha diktatúrának becézett szép időkre." – A versek közül, amelyekre N.G. céloz, az a legemlékezetesebb, amely egy szellemes megoldással burkoltan s mégis érthetően Ötvenhat és Nagy Imre rehabilitálását követeli.

Alighanem más oka is van azonban annak, hogy N.G. nem szállt be ebbe a vállalkozásba, s elejtett szavaiból sejteni is lehet, miért. Átolvasva ugyanis írókollégái írásait, úgy találta, hogy boszszantóan sok bennük „a heveny öntömjénezés, a szándékos csúsztatás, a szelektív emlékezet vagy a totális amnézia és a sértettségből fakadó kisszerű vádaskodás… Meg az utólagos bölcsesség és jámbor képzelgés arról, aminek 15 éve sem volt semmi valóságalapja…" – Puff neki! Akkor hát én is hiába akartam kihámozni ezekből az írásokból valami megbízhatót arra nézvést, mi volt a baj a rendszerváltással s hogy lehetett volna jobban csinálni! Hát még amikor ezt kell olvasnom: „Naponta tapasztalom, mennyi negatív indulat, düh fortyog bennünk és közöttünk, amikor az elmúlt 15 évre visszanézünk"! Mert az indulat és a fortyogó düh igazán nem segíti elő a tisztánlátást. Távol a hazától a palackpostákra vagyok utalva, melyek Robinson-szigetemre sodródnak. Silabizálhatom őket, de semmi garanciám arra, hogy helyesen értelmezem üzeneteiket. Nagy Gáspár a fentieken kívül néhány verssel is pótolja elmaradt hozzászólását. Íme egy, az első:

Nagyon kellemetlen / bizonyos dolgokról beszélni / viszont
legalább ilyen kellemetlen / bizonyos dolgokról hallgatni /…/
Amikor egy ország bűzlik / az erkölcsi hullák szagától / akkor és
ott / óvatosan kell levegőt venni / mert a lélegzetvétel automatikus
/ pillanataiban természetessé válhat / ez a levegő… / amikor e
szép számú egyedek / valamelyikével beszélsz / (mert beszélni
kényszerülsz) / légy óvatos!

M. Veress Mária-Magdaléna

Mondd, mennyit ér?

– Budapestre utazol? Jaj de jó! Tudnál nekem is hozni valamit? – szóltak be telefonon rokonaim, ismerőseim, mikor megtudták, hogy egy hetet Magyarországon töltök. Szép hosszú kívánságlista kerekedett ki mindabból, amit magamra vállaltam. Volt azon pár doboz epegyógyszer, vitamin, visszérkenőcs, néhány népzene lemez, kirakós játék, babaruha valamint sok-sok könyv, de a legfontosabb megbízatásom az volt, hogy pénzt vigyek néhány nehéz körülmények közt élő honfitársamnak.

Az első napokban végignyargaltam a boltokat, s megpróbáltam a lehető legtöbb megbízatásnak eleget tenni. Az egyik könyv beszerzése különösen sok fejtörést okozott, mert még az antikváriumokban sem volt kapható. A napok villámgyorsan teltek, s mire észbe kaptam, röpke vakációm már a vége felé járt. Az utolsó napra maradt hát, hogy forintra váltsam a rám bízott pénzt, s eljuttassak egy-egy tízezer forintos segélyt néhány megadott címre.

Így történt, hogy táskámban sok-sok ropogós ezressel igyekeztem a Deák-téri templom irányába. Utam az aluljárón keresztül vezetett, ahol elég nagy volt a tömeg, s folyton utamat állták reklámot osztogató fáradt arcú emberek. Elvettem néhány szórólapot, hadd legyenek szegények boldogok.

– Volna két perce, hölgyem? – szólt hozzám megnyerően kedves hangon egy sötét bőrkabátos nyurga fiatalember, akit kellékei alapján aláírásgyűjtőnek vagy közvélemény-kutatónak néztem.

– Sajnálom, de nem vagyok idevalósi – feleltem, s már mentem volna tovább, de megszólítóm nem tágított mellőlem.

– Ó, ehhez nem kell idevalósinak lenni, kérem. Két perc az egész. Szívbeteg gyerekek számára gyűjtünk pénzt. Szegény beteg kisgyerekeknek.

Ennek hallatán olvadozni kezdett anyai szívem, s utolsó szavaira már meg is torpantam.

– Na jó, nem bánom – mondtam, s kotorászni kezdtem a táskámban. A fiatalember egy celofánba csomagolt üdvözlő lapot tartott elém, s így szólt:

– Valójában ilyet árulunk, kissé drágábban ugyan, de az ártöbblet a beteg gyerekek megsegítésére megy. Nem is olyan nagyon drága, csak hatszázhetven forint. Alá is lehet írni ezt a gyűjtőlapot, hogy tudjuk, ki volt az adakozó – s már nyújtotta is felém a tollat, de elhárítottam. Ha adok, nem azért teszem, hogy hálálkodjanak érte.

Nem volt rajtam szemüveg, így egészen közel kellett hajolnom az orrom elé tartott képhez, hogy ki tudjam venni rajta a részleteket. Nyilván nem sokat ér a lap maga, gondoltam, de nem is az a lényeg, hiszen jótékony adakozásról van szó, ahol a lap csak ráadás.

Nagyon siettem, ezért nem kerestem elő a szemüvegemet, hanem vaksin kaparásztam a táskámban, hogy összeszedjem a lap árát, de sehogy se kerekedett ki az apróból a szükséges összeg. Ó, de hiszen nálam van a rám bízott pénz, jutott eszembe a mentő ötlet, elvehetek abból, s majd kipótolom.

– Sajnos nincs apróm –, fordultam a fiatalemberhez, aki reménykedő képpel állt mellettem –, de ha kétezerből vissza tudna adni, veszek egy lapot.

– Nem is tudom…– válaszolta, s kotorászni kezdett a zsebében, de nem sok eredménnyel. Már arra készültem, hogy továbbállok, mikor a fiatalembernek mentő ötlete támadt.

– Azt hiszem, meg tudom oldani – mondta felcsillanó szemmel, s azzal odalépett egy másik férfihoz, aki aláírásokat gyűjtött. Kapott is tőle kölcsön egy ezrest, a többi meg kikerekedett a zsebében talált apróból. Kezébe nyomtam a kétezrest, erre ő leszámolta a visszajárót és mehettem Isten hírével. Jó érzés töltött el, hogy végül is sikerült ez a kis adományozás. A fiatalember olyan boldognak látszott, mintha megütötte volna a főnyereményt. Bizonyára senki se vesz tőle semmit, s én voltam az első kliense. Pedig nem is adtam sok pénzt, de apró cseppekből lesz a zápor. Ha mindenki venne egy lapot, sok pénz gyűlne össze a szívbeteg kisgyerekek megsegítésére.

Hirtelen eszembe jutott, hogy be kell térnem egy bankba, hogy felváltsak egy húszezres bankót. Már a pénzváltónál észbe kaphattam volna, hogy ekkora címletű pénzjeggyel nincs mit kezdenem. Sietve betértem hát az első utamba eső bankba, de mikor elő akartam venni a pénzt, sehol se találtam azt a bizonyos húszezrest. Lázasan keresgélni kezdtem táskám reteszeiben, külső és belső zsebeiben, az útlevelemben, a pénztárcámban, kiforgattam minden elképzelhető és elképzelhetetlen helyet, míg végre el tudtam fogadni a tényt: nincs meg a pénz. Ekkor hasított belém a felismerés: véletlenül húszezressel fizettem az üdvözlő lapért. Szemüveg nélkül csak a kettest láttam tisztán, aztán meg nem is nagyon ismerem a forintokat, a húszezres bankót meg még annyira sem, hiszen csak aznap a pénzváltónál tudtam meg, hogy egyáltalán létezik ilyen.

Sarkon fordultam és szinte rohantam az aluljáró felé, azzal nyugtatgatva magam, hogy nem kell pánikba esnem, mert biztosan visszakapom a pénzt. A fiatalember bizonyára későn vette észre, hogy nem jól adott vissza. Olyan becsületes képe volt. Vissza fogja adni, ami nem az övé. Elvégre, aki jótékony adományokat gyűjt, nem lehet tolvaj.

Bár lehet-e tolvajnak nevezni azt, aki nem lopja ki a zsebemből a pénzt, csak kihasználja a tévedésem adta páratlan lehetőséget?

Nagy lehetett a kísértés, amikor a Sors egy nincstelen fiatalember kezébe adta a döntést és így szólt:

– Itt van, fiam, tizennyolcezer forint. Ha hozzáadsz egy ezrest, az annyi, amennyivel manapság már le lehet fizetni

egy embert. Értékes szavazatokat lehet megvásárolni ennyiért. Ne restelld eltenni az öledbe hullt pénzt. A pénz gazdája talán azt se tudja, mennyije van, csak kihúz a táskájából egy bankót, s oda sem figyel, mivel fizet. Hülye lennél, fiam, ha nem használnád ki az alkalmat. Bár nem becsületes dolog, az szent. De minek is kell szóba hozni a becsületet? Manapság, ha becsületes az ember, hamar felkopik az álla. A becsületnek csak ott van becsülete, ahol megbecsülik az embert. Tedd el, fiam a pénzt, ennél sokkal nagyobb összegeket szoktak kilopni az emberek zsebéből. Persze meglehet, hogy te még hiszel abban, hogy becsületesen is lehet élni, vagy attól félsz, hogy egész életedet végigkíséri az a nyomasztó érzés, hogy kihasználtad valaki gyengéjét vagy tévedését. Akkor várd be a pénz gazdáját és add neki vissza, ami az övé. Meglásd, hamarosan felbukkan, sietve jön majd és hálakönnyeket látsz a szemében. Jobbnak, emberebbnek érzed ettől majd magad, de csak te tudod eldönteni, hogy megéri-e ez neked? Többet ér-e a becsületed tizennyolcezer forintnál, fiam?

A válasz nem sokáig váratott magára. Az üdvözletet áruló fiatalember nem volt az aluljáróban, csak az a másik férfi, aki kölcsön adott neki egy ezrest.

– Azt a fekete bőrkabátos fiatalembert keresem, aki az imént még itt állt. Nem tudja ön véletlenül, mi a neve és hol dolgozik? – fordultam az aláírásgyűjtőhöz abban reménykedve, hogy felvilágosítás kapok tőle.

– Csabira tetszik gondolni? Nem ismerem őt közelebbről, de itt szokott állni. Valamit árul, nem is tudom pontosan, mit. De nincs már itt, kérem, alig pár perce mondta, hogy mára már befejezte a munkát. Előbb még visszaadta a pénz, amit kölcsön kért volt tőlem, aztán elment. Tessék eljönni holnap, talán itt lesz megint.

– Ó jaj –, szakadt ki belőlem az elkeseredés hangja. – Azt hiszem, tudom, miért ment el. És azt is meg tudom jósolni, hogy nem jön ő ide se holnap, se holnapután. Talán soha többé.

Elmeséltem a megdöbbent férfinak, hogyan jártam, s közben nem tudtam leplezni felindultságomat. Csak álltam gyámoltalanul és szememből patakzott a könny, ő meg sajnálta, hogy nem tud segíteni rajtam. Lehetetlen helyzetben voltam, egyrészt, mert sok pénzről volt szó, ráadásul nem is a saját pénzemről, de főleg, mert a tényt, hogy fényes nappal és annyi ember szeme láttára kiraboltak, be sem tudnám bizonyítani. Csaba ujjlenyomata ugyan rajta van a lapot borító celofánon, de mit ér az, ha önként adtam oda neki a húszezrest? Nem ütött le, nem rángatta ki kezemből a táskát, nem tett velem semmi törvénybe ütközőt. Épp csak nem figyelmeztetett tévedésemre. Magamat okolhatom ügyetlenségem miatt. De nem ezért sírtam annyira, hanem, mert a pénz mellett odaveszett valami, ami minden pénznél drágább: honfitársaim becsületébe vetett hitem.

Ezek után már valóban eltehettem emlékbe azt a csúnya üdvözlő lapot. Van mire emlékeznem, ha ránézek, vagy ha csak rá is gondolok. Akár tandíjként is felfoghatom a kárba veszett összeget, hiszen fontos dolgot tudtam meg Csabitól. Azt, hogy egyeseknek Magyarországon ma már húszezret sem ér a becsület.

Tompa Mihály

A GÓLYÁHOZ

Megenyhült a lég, vídul a határ,
S te újra itt vagy, jó gólyamadár!
Az ócska fészket megigazgatod,
Hogy ott kikölthesd pelyhes magzatod.
Csak vissza, vissza! meg ne csaljanak
Csalárd napsúgár és síró patak;
Csak vissza, vissza! nincs itt kikelet,
Az élet fagyva van, s megdermedett.
Ne járj a mezőn, temető van ott;
Ne menj a tóra, vértől áradott;
Toronytetőkön nézvén nyughelyet,
Tüzes üszökbe léphetsz, úgy lehet.
Házamról jobb, ha elhurcolkodol,
De melyiken tudsz fészket rakni, hol
Kétségbeesést ne hallanál alól,
S nem félhetnél az ég villámitól?
Csak vissza, vissza! dél szigetje vár;
Te boldogabb vagy, mint mi, jó madár.
Neked két hazát adott végzeted;
Nekünk csak egy volt! az is elveszett!
Repülj, repülj! és délen valahol
A bujdosókkal ha találkozol:
Mondd meg nekik, hogy pusztulunk, veszünk,
Mint oldott kéve, széthull nemzetünk...!
Sokra sír, sokra vak börtön borul,
Kik élünk, járunk búsan, szótlanul;
Van aki felkél, és sírván, megyen
Új hont keresni túl a tengeren.
A menyasszony meddőségért eped,
Szüle nem zokog holt magzat felett,
A vén lelke örömmel eltelik,
Hogy nem kell élni már sok ideig.
Beszéld el, ah! hogy ... gyalázat reánk!
Nem elég, hogy mint tölgy, kivágatánk:
A kidült fában őrlő szú lakik...
A honfi honfira vádaskodik.
Testvért testvér, apát fiú elad...
Mégis, ne szóljon erről ajakad,
Nehogy ki távol sír e nemzeten:
Megútálni is kénytelen legyen!

Pap Iván

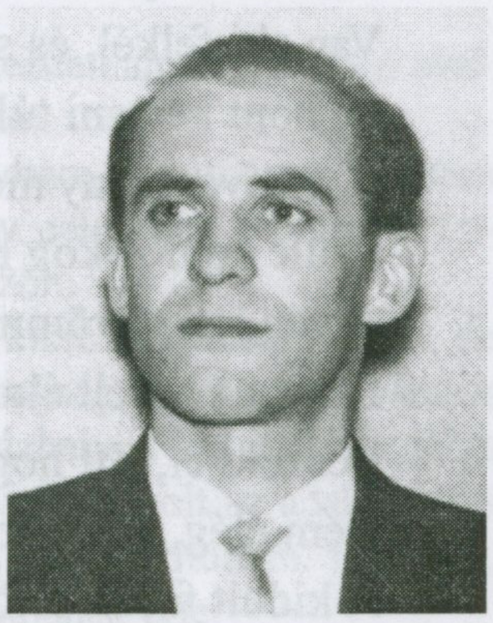
26 ÉVIG NEM ENGEDTEK HAZA...

Vaskúton születtem 1931. október 10-én, egy szombati napon, kora hajnalban. Édesanyám, Géczy Márta (1902–1935) óvónő, édesapám, Pap Sándor (1903–1989) tanító volt. Testvérem Zsuzsanna, Kováts Béláné (1935–) Budapesten él családjával; két fia van, Péter és Tamás, akik szintén Budapesten élnek. Féltestvérem András (1951–) Siófokon lakik, nőtlen.

Az elemi iskola első három osztályát Vaskúton, a negyediket Baján végeztem. Itt jártam a Ciszterci Rend gimnáziumába, mely kezdetben még III. Béla király nevét viselte, majd 1948-ban, az államosítás után Állami Általános Gimnázium lett belőle; itt érettségiztem 1950-ben. Az érettségi után a budapesti Műszaki Egyetem gépészmérnöki karára iratkozhattam be. Hiába akartam állatorvos lenni, nem lehetett! Nagyon sokan voltunk akkor hasonló helyzetben, hiszen Rákosinak akkor 15 000 mérnökre volt szüksége!

Hallgató voltam 1953 áprilisáig, amikor letartóztattak, és az úgynevezett *„bajai ügyben”* fegyveres szervezkedés címén 10 évi börtönbüntetésre ítéltek. A Belgrád rakpart és a Havas utca sarkán ma is látható épületben volt az ÁVÓ egyik vallató háza Budapesten. Innen az út a Markóba, onnan pedig Vácra vezetett. Ott a KÖMI 101. számú vállalata keretében először mint gombsütő, majd mint műszaki rajzoló dolgoztam szabadulásomig, 1956. október 27-ig.

Vácon sokan voltunk bajaiak – a „buliból”, néha még tíznél is többen. A többiek Pesten a Gyűjtőben, Márianosztrán, Tatabányán a IV-es aknában, Kalocsán, Sátoraljaújhelyen töltötték éveiket. (A bajai szervezkedésben 1952 novembere és 1954 januárja között 65–70 egyént tartóztattak le. Különböző tárgyalásokon *nyolcat halálra ítéltek,* közülük *négyet kivégeztek*. A többi ítélet három évtől az életfogytiglaniig terjedt.)

Két évvel szabadulásom után

Baját és Magyarországot 1956. december 16-án hagytam el, barátaimmal. Mi Jugoszlávia felé mentünk, mások *„a gárdából”* Ausztriát választották. Utunk állomásai ott délen Gara–Regőce–Zombor–Melenci–Gerovó voltak. Ez utóbbi egy förtelmes hely volt; valamikor egy szigorú internáló tábor állt itt „Tító úr” ellenségei, ellenfelei számára, de az elején a magyar menekültek sem részesültek sokkal barátságosabb elbánásban. Miután a svédek „kiválasztottak” bennünket, elvitték a csoportot Cirkvenicára, az Adria mellé. Három hetet töltöttünk el fölépüléssel, fürdéssel, s bár a tenger vize akkor még hideg volt, naphosszat lubickoltunk benne, jövőnket tervezve.

Eichhardt Sándor barátommal, 1957 decemberében, Kungälvben

Miért jöttünk ide? Mert Gerovóban megegyeztünk barátommal, Eichhardt Sándorral, hogy az országokat illetően Kanada, Svájc, Svédország lesz a sorrend. Mivel a svédek jöttek elsőnek, adva volt a helyzet és az irány. Én nagyon szerettem volna Svájcba kerülni, sajnos azok csak augusztusban jöttek el Gerovóba, a svédek meg már március elején ott voltak. A kocka el volt vetve.

1957. április 10-én, délelőtt 11,45-kor érkeztünk Svédországba, Malmőbe. Itteni életem fő állomáshelyei *Lund* és *Göteborg* voltak, öreg napjaimra pedig *Stockholm*.

Lundban kezdtük el a svéd nyelv tanulását. Tanárnőnk Inger Andersson, egy Örebróból származó nyelvész egyetemi hallgató volt. A svéd hatóságok – Lizi Gibsonnal az élen – ide hozták azokat, akik tanulni akartak, vagy folytatni szerették volna megkezdett tanulmányaikat. Sokan voltunk Lundban magyarok, mintegy 60–80 egyén. Egy időre néhányunkat elvittek Rönnigébe, hogy az angollal is ismerkedjünk meg egy kicsit. Négy hét elteltével aztán szétosztották a társaságot, mindenkit oda, ahová kívánkozott. A továbbtanulásra Stockholm, Göteborg, Lund és Uppsala közül lehetett választani; én Göteborgot választottam, oda is kerültem.

A magyarok közül tizennyolcan kezdtünk a göteborgi műszaki főiskolán, a híres Chalmers Tekniska Högskola (CTH) hallgatóiként, és évek múltán csupán tízen fejeztük be tanulmányainkat. Hárman közülünk már két év után vé-

geztek: Kvetán (később Bandi) József, Markó László és Sisa Margit, mindhárman építészek. 1956-ban ők már utolsó évesek voltak Budapesten, s a göteborgi CTH-n sok vizsgájukat elismerték. Álljon itt még néhány név a kezdő csapatból, az ismertebbek közül: Balogh Vilmos, Solymár Birgitta (házassága után Illés Györgyné), Spuller György, Takács Zoltán, Weisz Jenő. Az orvosin is kezdett úgy 3–4 magyar, a Kereskedelmi Főiskolán (Handelshögskola) is 7–8. Örömmel emlékszem arra, hogy a magyarok közül későbbi sógorom, Szőke Pál végzett elsőként ezen a főiskolán, 1961-ben. Itt tanult még Bacsó Pongrác, Béregi János, Hornay István, Illés György, Sólyom Iván, Szarka László és mások. Justh Károly a közgazdasági kart kezdte meg az egyetemen, míg Fekete László a szociológiát, hogy aztán később orvosi oklevelét is megszerezze.

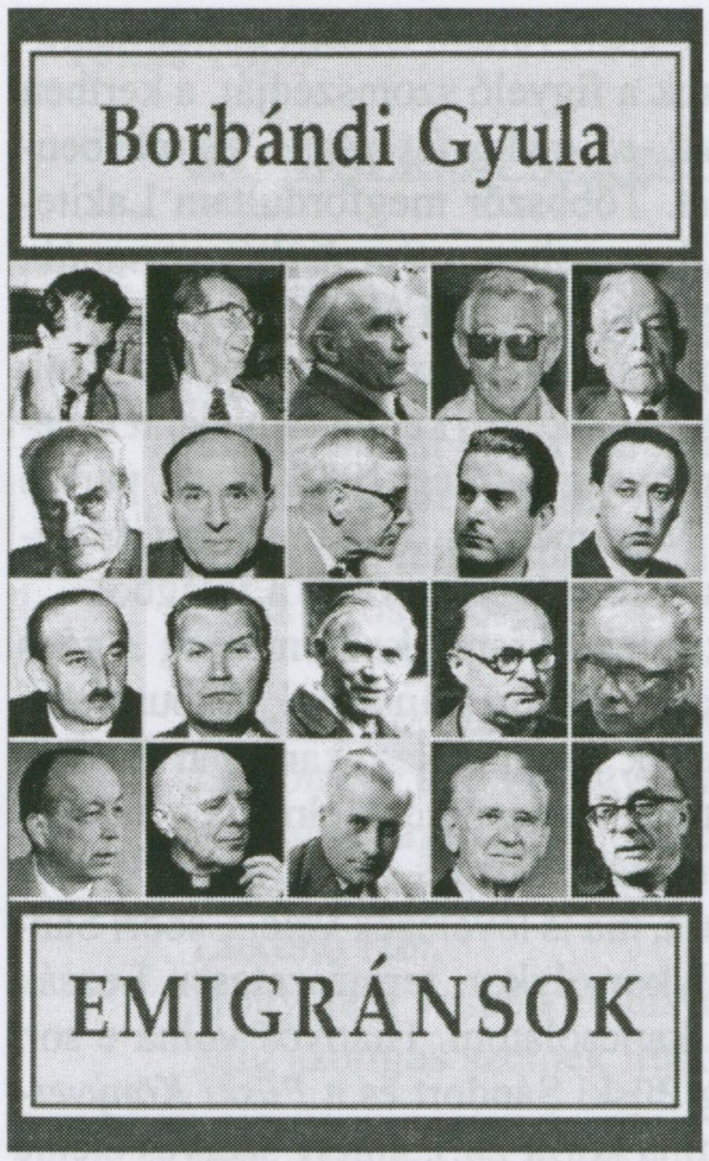
A Chalmers elvégzése után azonnal el tudtam helyezkedni Göteborgban, ahol különböző vállalatoknál dolgoztam: előbb az Eldfast Material-nál, majd a Gako-nál. 1965-ben, mint okleveles gépészmérnök a Hugo Theorells Ingeniörsburo (HTI) tervezővállalatnál helyezkedtem el, és mint *épületgépész tervező* dolgoztam 1996. október 1-ig, nyugdíjazásomig. (Az évek során a HTI adásvétel következtében többször gazdát, s egyben cégért is cserélt: így lett előbb VVB, majd SWECO a neve.) A vállalat főleg a VOLVO-nak és az ELECTROLUX-nak dolgozott, de készítettünk munkákat különböző vállalatoknak, a legkülönbözőbb egységeket terveztük belföldre és külföldre, arab és afrikai országokba is. 1974-ben, mikor egy nagy sörgyár tervein dolgoztunk, a szilárdságtani számításoknál én kezdtem el az akkori számítógépes (komputer) programot elsőként alkalmazni. *Úttörő* lettem! Közel tíz éven át, 1987-től egészen a nyugdíjazásomig, mint műszaki tanácsadó (internkonsult) dolgoztam a vállalaton belül. Akkor volt vagy 14 irodánk szerte az országban, azokat látogattam meg és segítettem, ahol tudtam, informáltam munkatársaimat, előadásokat, tanfolyamokat tartottam számukra.

Egyike voltam azoknak, akik 1958-ban megalakítottuk a *Göteborgi Magyar Egyesületet* (GME). Tizenhárman írtuk alá az alapító okmányt. A tizenháromból hárman még szuszogunk. Meg kell említenem néhány nevet, akik meghatározó személyiségei voltak az egyesület életének: Béldy Zoltán, Horváth Dénes, Kardos Károly, Korponai Sándor, Kozma János, Orbán Pál, Orbán Péter, Polgáry Sándor, Szalai Géza, Városy Károly, Bagi Mária, Hankó Klára, Soós Katalin és Szalai Erzsébet.

A Chalmers egyenruhájában

Magam 28 éven át viseltem valamilyen tisztséget a GME-ben. Főleg a titkári teendőket láttam el az évek során. A titkári feladatok közé tartozott a kapcsolattartás más emigrációs csoportokkal, svéd hivatali szervekkel, valamint ünnepeink és emléknapjaink, így *március 15-e, augusztus 20-a, október 23-a* méltó megünneplésének előkészítése és annak megrendezése. A farsangi bál, a majális, a Katalinbál, a Mikulás stb. ügyes-bajos dolgait az egyesület gazdái: Kozma János, Bagi Mária és Hankó Klára intézték. Az ünnepek megrendezése mindig sok izgalommal járt. Az előadók kiválasztása, meghívása és lekötése sokszor nagy nehézségekbe ütközött, de legtöbbször sikerült, hála összeköttetéseinknek.

Közülük többen jártak Svédországban is

Érdemes felsorolnom néhány ismertebb személy nevét, akik a hosszú évtizedek alatt meghívásunkra itt jártak Svédországban: dr. Borbándi Gyula, Csengey Dénes, Csurka István, Ferdinándy György, Gosztonyi Péter, Gábor Áron, Hajnal László-Gábor, Hanák Tibor, Kabdebó Tamás, Kocsis Gábor, Lezsák Sándor, Lökkös Antal, Mózsi Ferenc, Pfitzner Rudolf, Rózsás János, Saáry Éva, Sulyok Vince, Tollas Tibor, Varga László, Zsille Zoltán és még igen sokan mások. Az említettek közül többen többször is voltak itt közöttünk, s talán fölösleges is említenem, hogy sokukhoz egy életre szóló barátság köt.

1967-ben nősültem; a kiválasztott Szőke Sarolta lett, Sárpilisről, aki jogászként indult Pécsett, de professzorát és őt is másokkal együtt kirúgták az egyetemről. Svédországban mindent *elölről* kezdett; ma biokémikus, egyetemi tanár, az orvostudományok doktora, címzetes professzor, a Karolinska Intézet orvosi egyetemének előadója. Esketésünket dr. Gáspár Pál római katolikus lelkész végezte, és ő csak katolikus vallású tanukat engedett meg. Mivel legjobb barátom Eichhardt Sándor evangélikus vallású, így hát Illés György (1934–2001) és Szarka László (1930–1977) lettek a tanúink. Gáspár atya a negyvenes évektől haláláig végezte a magyar katolikusok lelkigondozását itt Svédországban. Egy összefogó erő volt, aki fáradhatatlanul dolgozott híveiért, autóval járta az országot. Egy igaz, konzervatív beállítottságú személy volt, aki lelkészi szolgálata mellett újságot is szerkesztett és adott ki bizonyos időközökben.

Magyarországra 1982-ben mehettünk először. *Csupán 26 évig nem engedtek „haza"* Magyarországra, a „szelídlelkű" de véreskezű Kádár János és pribékjei, a „vidámbarakk főnök-elvtársa és kiszolgálói!"

1983-ban már *Lakiteleken* voltam Lezsák Sándor barátomnál. Hogy bosszantsuk a figyelő szomszédját, a kertben ültünk a nagy diófa alatt, az pedig fát vágva figyelt bennünket hosszú órákon át. Többször megfordultam Lakiteleken, legutoljára 2002-ben voltam ott a *Költészet napján* április 11-én. Mint ismeretes, az ottani *Népfőiskolán* van az *Emigrációs Gyűjtemény*, amit igen érdemes megtekinteni, ha valaki akar egy kis képet alkotni, kapni, ha valakit érdekel az emigráció tevékenysége, főleg 1989-ig, de persze egészen napjainkig is! Még most is, folyamatosan érkeznek oda adatok, mű- és emléktárgyak szerte a világból.

Ott, mármint Lakiteleken ismerkedtem meg Agócs Sándorral, Buda Ferenccel, Csoóri Sándorral, Kapuscinski Ryszarddal, és a későbbiek során a Nagykanizsán élő Rózsás Jánossal. Ő egy külön előadást érdemelne meg a *Gulágon* eltöltött kilenc éve után. Rózsás János járt itt Svédországban meghívásomra, ma is levelezek vele. Csoóri Sándorral is váltok szót olykor-olykor, természetesen Lezsák Sándorral is megvan a kapcsolatom. Hiányos volna e sor, ha nem említeném meg Püski Sándort és a *Püski Könyvesházat* (Budapest, Krisztina körút 28.), amely szerves eleme volt az 1989-es fordulatnak. A könyvesház közel van a Mikó utcához, Márai Sándor volt világához és szobrához.

A változás után, 1992-ben semmisnek mondták ki a kommunista időkben hozott politikai ítéleteket, rehabilitáltak, sőt még ki is fizettek! Az elítélt, letöltött évek után kárpótlást kaptunk egy bizonyos skála, arány szerint.

BELÜGYMINISZTÉRIUM
ÁLLAMBIZTONSÁGI MINISZTERHELYETTESI
TITKÁRSÁG

Szigoruan titkos!

45-70/10/5/1988.

Minősítő törölve!

Jóváhagyom:

1988-10-07

/ Harangozó Szilveszter altábornagy /
miniszterhelyettes

aláírás

NAPI OPERATIV INFORMÁCIÓS JELENTÉS

5. szám

Budapest, 1987. január 8.

- 3 -

3./ Mult év nyarán jelentettük, hogy PAP IVÁN, a Svédországi Magyarok Országos Szövetségének egyik vezetője - KECSKÉS TOLLAS TIBOR barátja - féléves svédországi előadó-körutazásra küldött meghivót LEZSÁK SÁNDOR-nak.

Ujabb információ szerint Pap arról értesitette Lezsákot, hogy Birinyi József is megkapta Svédországba szóló hivatalos meghivóját, és Lezsák vele fog együtt utazni. Stockholmban és Göteborgban a fellépés már biztosított, és csak a kinntartózkodásuk idejétől függ, hogy mennyi előadás megtartására vállalkoznak.

Pap közölte még Lezsákkal: "valamit össze kell hoznod kiutazásodig, [illegible] a csalatkozás".

Az információ ellenőrzött.

Intézkedés: - jelentik a BM III/III Csoportfőnökségnek;
- az információt felhasználják Lezsák ellenőrzéséhez.

/ Bács-Kiskun megye /

TH-NOIJ Bács-1 - 5/3,5 (1988. I. 8.)

000611

TÖRTÉNETI HIVATAL

III/III-as jelentés Pap Iván és Lezsák Sándor kapcsolatáról

Magyarországi látogatásaink főként a családi eseményekhez és a Politikai Elítéltek Közössége (PEK) találkozóihoz kötődnek. Ezeket a találkozókat egy hétvégén szoktuk megtartani, mégpedig úgy, hogy pénteken koszorúzunk a *Mementó*-nál és a kőbányai temető *rab-parcelláiban*, szombaton van a közgyűlésünk a bajtársi találkozóval. A létszám változó, kb. 300–350-en csak-csak összejövünk a világ minden tájáról. Svédországból ketten szoktunk részt venni a találkozókon: Eichhardt Sándor és jómagam. Néha Justh Károly is felbukkan Göteborgból.

Itt szeretném megemlíteni, hogy hosszas huzavona után, 2000-ben végre sikerült felállítanunk a Mementó emlékművet *kivégzett bajtársaink emlékére*, a Petőfi-híd budai hídfőjénél lévő kis parkban, közel a Műszaki Egyetemhez. Demszki főpolgármester úr és hivatala eleinte vonakodott és olykor csúnyán viselkedett, de az emlékmű végül is meglett! *325 politikai okokból, koncepciósperek során elítélt, jogtalanul és galád módon kivégzett bajtársunk neve* van felvésve az emlékmű márvány-falaira, közöttük a "bajai gárda" négy kivégzettjének neve is (Grammling, Harczos, Koppándi, Kosztolányi). Kérem, aki esetleg arrafelé jár, nézze meg és emlékezzen!

A PEK minden évben koszorúz még Márianosztrán, Csornán, Tardon, Vácott (október 27-én, az 1956-os kitörés évfordulóján), Kalocsán, Sátoraljaújhelyen, Tatabányán, és természetesen Budapesten a Bartók Béla úton, a Gyorskocsi utcában, a Gyűjtő-fogháznál, a Széna-téren, az ott elhelyezett emléktábláknál.

Kezdettől fogva bekapcsolódtam az emigráns életbe, mozgalomba. Újság, könyvkiadás napirenden voltak, úgyszintén azok terjesztése. Magyarországi látogatásaink során hoztuk-vittük az irodalmat, probléma nélkül, mert a könyvek nemigen voltak érdekesek a vámosok számára. Más volt a „divat" ami után kutattak: legtöbbször elektronika, „pornó-irodalom" érdekelte őket.

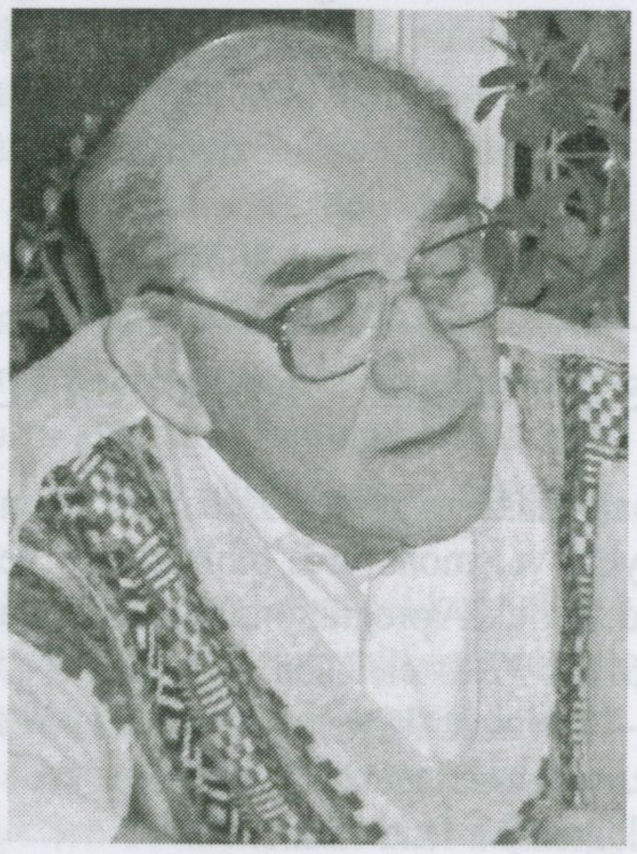
Most is végzek még közösségi munkát. Az *Erdélyi Könyv Egylet* (EKE) kuratóriumi tagjaként pénztári, könyvelési ügyekért felelek. Ezenkívül a *Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség* (SMAPEK) központi pénztárosa vagyok. Tagja vagyok több stockholmi egyesületnek: az *Önképzőkörnek*, a *Katolikus Körnek*, a *Lencse Tibor Baráti Társaságnak*, (árva gyermekeket segélyez Magyarországon és Erdélyben), a csángókat támogató *Petrás Incze János Alapítványnak*. Ez utóbbi szociális tevékenységet folytat és tévéantennákat helyez el a csángó falvakban, hogy tudják nézni *a DUNA-tévé* magyar adásait. Természetesen nagy figyelemmel kísérem a *Ma-gyar Senior Klub* működését is Stockholmban. Míg a *Szabad Magyarok Tömörülése* létezett, tagságommal támogattam e neves egyesületet is. Ezeken kívül képviselem a *Kecskési-Tollas Tibor Emlékére Alapítványt* Svédországban.

Befejezésként hadd emlékezzem meg – hacsak néhány mondat erejéig is – Kecskési-Tollas Tiborról (1920. december 21. – 1997. július 19.), volt barátomról. Tiborral Vácott a fogházban ismerkedtem meg 1954 nyarán, és haláláig kapcsolatban voltam vele. 1947–1956 között járta a kommunista börtönök kálváriáját. A *Forradalom* előtt szaba-

MEMENTÓ – az 1945–1956 közötti politikai elítéltek emlékműve

dult Vácról. Az 56-os emigráció *egyik legnagyobb egyénisége* volt. A *Nemzetőr* c. újság főszerkesztője a kezdettől haláláig (1956–1997). Mint költő is nagyot alkotott, de *Ő* volt az 56-os emigráció igazi szervezője, összetartó ereje, éltetője. Kádárék meg akarták semmisíteni, de *nem* tudták. A hazai „vonalas" sajtó a mai napig is ócsárolja és támadja múltja miatt, pedig őt is rehabilitálták. Göncz Árpád köztársasági elnök is kitüntette érdemeiért. A Nemzetőr, megjelent saját könyvei/kötetei, de az általa kiadott más könyvek is mind indexen voltak 1989-ig. Emlékháza szülőfalujában, a Kazincbarcikához közeli *Nagybarcán* (Borsod vm.) a falu kulturális központja lett 2000. október 20-a óta. Ha arra jársz vándor, fordulj be kapuján, állj meg, és emlékezz!

Pap Iván orsz. pénztáros (2006 január)

Tollas Tibor

HÚSZ SZEM CSERESZNYE

Valaki húsz szem cseresznyét kapott,
Amit rabok csak álmaikban látnak.
Húsz apró, piros bogyóját a nyárnak,
Mely frissen hozta szabad ég alól
Otthoni kertek fészek melegét,
S lángolt, mint láthatatlan húsz levélen
Húsz piros pecsét.

Valaki húsz szem cseresznyét kapott,
És könnyű szívvel úgy osztotta szét
A szabadságnak és a szeretetnek
Tíz év óta már elfelejtett
Lüktető ízét,
Hogy nem veszett el dús kincséből egy sem,
Míg szomjas szemek itták illatát.

Rab rabnak adta tovább érintetlen,
Így járt körbe a gyümölcsös ige.
Piros bogyóktól virágzott a börtön,
És megtelt véle mindnyájunk szive,
Teljesebben, mint ama tónak partján
Kenyérrel, hallal szelíd éhezők.
Cseresznyés úton itt a Mester sétált
És a megosztott öröm maradékát
Kosárba szedtük, fénye egyre nőtt…

S kigyúlt bennünk e halhatatlan
Égig röpítő pillanat:
Isten fensége emberarcban
Lehet olykor leggazdagabb.
Hol szenvedésből ének zeng fel,
Gyűlnek a holnap percei,
Mit eszmék ígérnek, az ember
Tudja csak megteremteni.

S vittük a tüzet, – égő fáklyák, –
Lángoltak fenn a madarak.
Fonnyadt virágok kelyhük tárták,
S a fénnyé olvadt nap alatt
Kiszáradt ajkunk öblögette
Isten gyümölcsös örömét,
S mint vérerek az élő testbe'
Patakzott bennünk szerteszét.

S eggyé lettünk, mint eljegyzettek,
Krisztus testének sejtjei,
Kikben egy lélek fénye reszket,
De nem tudják kizengeni.
Kiket golyó, kard már nem érhet,
– Kötél se fojtja el dalom, –
Mert szerettünk, s gyümölcsös élet
Vár ránk egy messzi hajnalon.

Tolmácsot a nagyinak

Február délutáni szürkületben hagyjuk el Jokkmokk nyüzsgő számi vásárának hangulatát. Buszunk kellemesen döcögtet vissza bennünket az északi sarkkör ezen oldalára végtelen erdőkön, hófehér tájakon és búcsút intő kedves mécsesekkel díszített falucskákon át. Kitekintve buszunk ablakából a néhány nap alatt ismertté vált falvak szélén még utolsó alkalommal örömmel pillanthatunk azokra a táblákra, amelyek mindnyájunk számára igazolják, hogy immár a számi lakosság és nyelvük is elismerésre talált.

Murjek csendes kis falva egyszer egy évben megtelik turistákkal. Ezen az estén idén mi is ott voltunk a -33 fokos hidegben és bár fájó szívvel, mégis türelmetlenül vártuk szorgos hétköznapjainkba visszavezető vonatunkat. Hat személyes kabinunkban Bodenig olvasztgathattuk lábujjainkat a fűtőtesthez simulva. Bodenban két 30 év körüli fiatalember társult hozzánk. Mindnyájan tisztességesen elhelyezkedtünk kabinunkban, majd még a vonat továbbzakatolása után megtörve a csendet beszélgetésbe egyedtünk. A társalgás pedig a három fiú anyanyelvén, svéd nyelven folyt, miközben társammal én a mi közös nyelvünkön, finnül váltottam néha egy-egy szót. Egy megfelelő pillanatban az egyik bodeni fiú rákérdezett, hogy ugye finnül beszélünk. S a következő perceket már épp az a téma töltötte ki, amely oly közel áll szívemhez és amely néhány évvel ezelőtt egy egészen új pályára sodort: a nyelv és identitás kapcsolata.

Beszélgetésünkből kiderült, hogy ennek a bodeni fiúnak az édesanyja finn, Finnországból, egy finn anyanyelvű családból származik. Már felnőtten telepedett át Finnországból Svédországba és itt egy svéd anyanyelvű férfival kötött házasságot. Gyermekeiket svéd nyelven nevelték és bár a Finnországban élő nagyszülőkkel és rokonokkal még tartották a kapcsolatot, a gyerekek őket már csak tolmács segítségével ismerhették meg. Megint elgondolkoztatott, hogy ugyan hogyan lehet egy nagymamával bensőséges kapcsolatot teremteni egy tolmács segítségével; hogyan lehet a nagyihoz elmenni nyaralni... Ez a bodeni fiú nem az első ilyen ismerős, hanem még számtalan hasonló esettel találkoztam mind Finnországban mind Svédországban. Valójában az én kis családomban sem ismeretlen ez a jelenség, viszont hálás lehetek annak, hogy egy felnőttkorban ébredt motiváció visszahozhatta egy részét annak, amelyet a szülők annak idején elmulasztottak. Ennek örömére három országban, három nyelvterületen vannak rokonaink és barátaink, akikkel közvetlenül és rendszeresen tarthatjuk a kapcsolatot és akikkel bármikor meghitten tölthetünk együtt minden percet.

Többek között az itt említett élményekhez hasonló tapasztalatok késztettek arra, hogy tudományosan is foglalkozzak ezzel a témával. Több évtizedes finnországi tanulmányaim után jelenleg az Uppsalai Egyetemen dolgozom mint PhD-hallgató. Doktori disszertációs munkámban Svéd- és Finnországban élő magyar származású ill. az ún. második generációt képviselő felnőttek nyelvhasználatával és identitásával kapcsolatos kérdésekkel foglalkozom. Munkámban külön vizsgálom, majd összehasonlítom a svédországi és finnországi magyarok helyzetét és azokat az egyéni és társadalmi tényezőket, amelyeknek szerepe van e két csoport identitásában, a nyelvmegőrzésben vagy az esetleges nyelvvesztésben.

Ehhez a doktori disszertációs munkámhoz keresek segítséget olyan vállalkozó kedvű 18. életévét betöltött fiataloktól és felnőttektől, akik Svédországban születtek, vagy még Magyarországon születtek, de iskolakezdés előtt telepedtek le Svédországban és akiknek legalább az egyik szülője magyar származású és Magyarországról egyenesen vagy egy másik országon át érkeztek Svédországba legalább iskolakezdéskor. A kutatásban való részvételnek nem feltétele a magyar nyelvtudás.

Szívem szerint kiterjeszteném kutatásomat minden Svédilletve Finnországban élő magyarra, de sajnos tudományos és kutatásmódszertani, valamint anyagi okokból kell az informánsok részvételét a fenti meghatározás szerint korlátoznom.

Amennyiben Ön - vagy bárki az Ön baráti vagy ismeretségi köréből - megfelelne a fenti meghatározásnak, ugyanakkor vállalkozna is arra, hogy kitöltené kérdőívemet és ezzel hozzájárulna ehhez az egyedülálló kutatási munkához, tisztelettel kérném, a következő címre jelezze érdeklődését:

Fil.mag. Boglárka Straszer,
Institutionen för moderna språk
Uppsala universitet,
Box 636, 751 26 Uppsala
E-mail: boglarka.straszer@moderna.uu.se
Telefon: 073-059 58 18 v. hétfő-péntek 018-471 14 88

Szívélyes köszönettel, **Straszer Boglárka**

IGE ÉS ANYANYELV ORSZÁGOS DÖNTŐJE - KONFIRMÁCIÓ

2006. június 2–4. napjain a Tångagärdei Gyülekezeti Otthonban pünkösdi gyülekezeti napokat rendezünk. Ennek keretében szombaton tizedik alkalommal rendezzük meg az Ige és anyanyelv versmondó- és bibliaolvasó verseny országos döntőjét, vasárnap ünnepi istentisztelet keretében hat fiatalunk konfirmációját tartjuk. A programmal, elszállásolással, díjakkal kapcsolatos tájékoztatásért kérünk forduljanak Tóth Ildikó főjegyzőhöz a 0456–140 37-es telefonon, vagy a 0730–25 40 14-es mobiltelefonon.

A versmondó verseny országos döntőjének kötelező versei: **7–10 évesek**: *Majtényi Flóra: Mi a haza?*; **10–14 évesek**: *Petőfi Sándor: A farkasok dala*; **14–18 évesek**: *Tollas Tibor: Húsz szem cseresznye* (lapunk 17. oldalán).

Kérjük a konfirmandusok szüleit, ők is jelentkezzenek Tóth Ildikónál a fenti számokon.

Szöllősi Antal

Egyházi vonatkozások, adalékok a magyar-svéd kapcsolatok történetéhez (III. rész)

Olvasmányaim és kutatásaim során számos olyan személy nevével találkoztam, akik valamilyen formában a magyar-svéd kapcsolatok tárgykörébe illenének, de nehéz megállapítanunk, hogy volt-e, s ha igen, milyen szerepük volt e kapcsolatok fejlődésének történetében. Úgy vélem, hogy ha egyikük-másikuk mégoly kevésbé is köthető szűkebben vett témánkhoz, megfeledkezni róluk kár volna. Lesz olyan személy írásomban, akit csupán egy jelentéktelennek tűnő svéd vonatkozás apropóján említek, de mert életének volt svéd vonatkozása, mindenképpen említést teszek róla.

Zrínyi Péter (rézmetszet, 17.század)

Egy ilyen személyiség volt **Rátkai György** (1612-1666) zágrábi kanonok is, aki a harmincéves háború során a svédekkel ellentétes oldalon tábori lelkészként szolgált. Családja még Mátyás király fiával, Corvin Jánossal együtt érkezett Horvátországba, ahol elhorvátosodott. Grázban és Bécsben tanult, a jezsuiták rendjében kezdte, de onnan kilépve világi pap, 1640-ben zágrábi kanonok, később kalocsai nagyprépost lett. A törökök elleni harcokban a Zrínyiek rokonai mellett hősiesen harcolt. Zrínyi Péter kérelmére a zágrábi káptalan megengedte neki, hogy mint tábori lelkész részt vegyen a svédek elleni harcokban. 1647-ben Csehországba rendelték, majd Szászország következett. 1648-ban a zágrábi káptalan a megüresedett püspöki székre Rátkait javasolta, de a Zrínyiek ellenségei elérték az udvarnál, hogy mellőzzék. Ezek után a törökök elleni harcokban és irodalmi tevékenységben keresett vigaszt. A német protestánsok Frankfurtban és Regensburgban könyvét nyilvánosan elégették. Megindult a hajsza ellene itthon is. A zágrábi püspök 1664-ben Rátkait megfosztotta jövedelmétől és kanonoki állásától. Testben és lélekben megtörve a Zágráb melletti Novavjes falu plébánosaként halt meg.

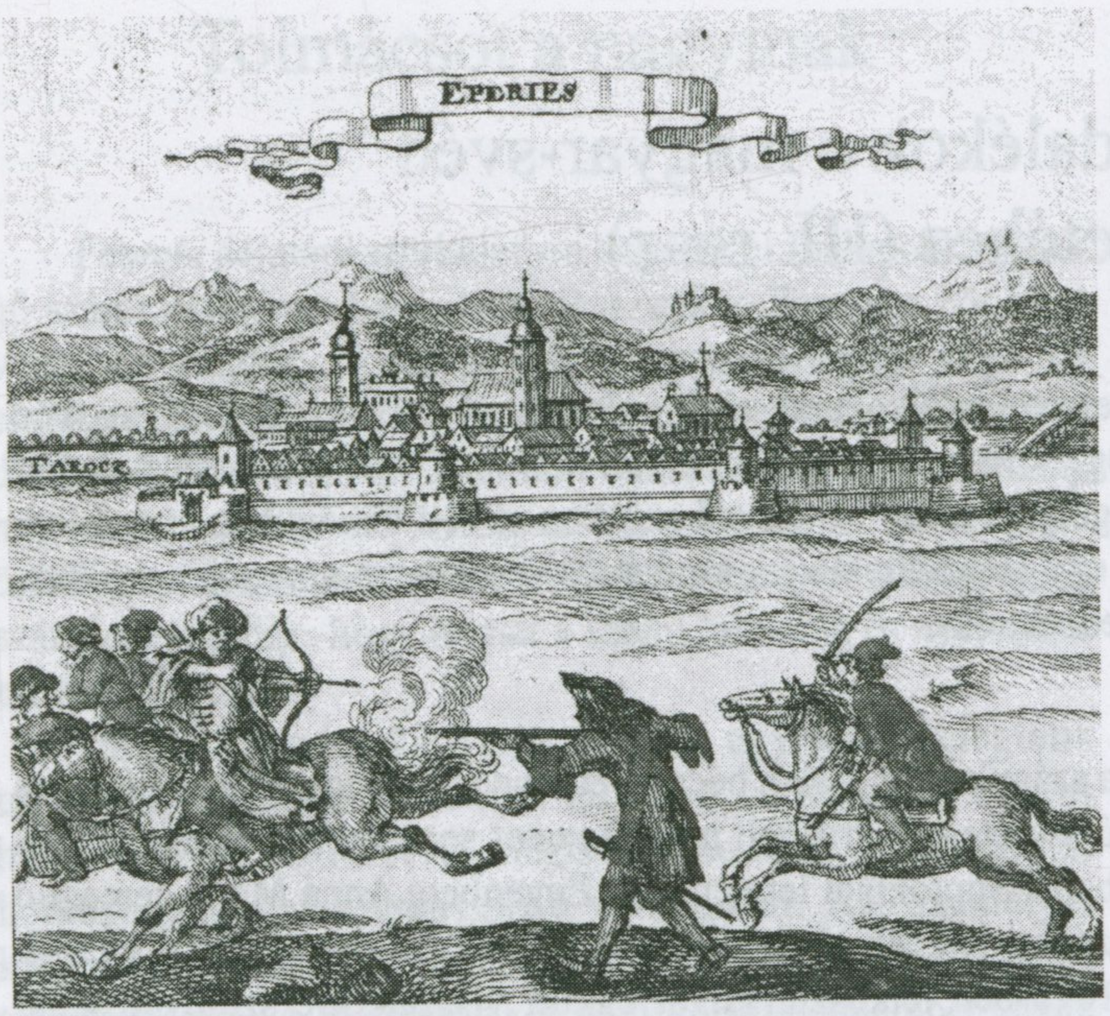
Röser Jakabról (1641-1689) svéd vonatkozásban csak annyit tudunk, hogy utazásai során nemcsak Németországban, Hollandiában, a Lívföldön és Dániában, hanem Svédországban is megfordult. Jénában és Giessenben tanult. Magyar vonatkozásban annyit tudunk róla, hogy 1668-ban az eperjesi kollégiumba hívták tanárnak, majd onnan Lőcsére került iskolaigazgatónak. 1672-ben száműzték, s egy ideig Wittenbergben lakott, ahol filozófiai doktorrá avatták. Quedlingburgban még 1672-ben lelkésznek, majd 1685-ben püspöknek választották.

Lang Mátyás (megh. 1682) soproni evangélikus lelkész 1643-ig Boroszlóban tanult, majd az odera-frankfurti, később a wittenbergi egyetemre került. 1650-től már soproni lelkész, majd később a soproni és a Vas megyei német egyházaknak esperese lett. Életének egyetlen svéd vonatkozása az, hogy amikor az ellenreformáció idején másokkal együtt perbe fogták, a száműzetést csak a bécsi svéd és dán követség közbenjárására úszta meg, és írásbeli nyilatkozatot sem kellett aláírnia. 1670-ben a Sopronban letelepedett Eggenberg Anna Mária hercegnő udvari lelkésze lett, s bizonyára az ő közbenjárására sikerült 1675-ben lelkésztársaival együtt visszatérnie szülővárosába, ahol csak a hercegnő házában tarthattak istentiszteletet. Jelentős tudományos munkáin kívül egy énekeskönyvet és az istentiszteletekre írt imáit is kiadta. Kitűnő könyvtárának anyagát az 1825-ben épült soproni gimnázium örökölte.

Szenczi Fekete István evangélikus lelkész neve is az ellenreformáció idején vált ismertté. 1658-tól Wittenbergben tanult, majd visszatért Kőszegre, ahol előbb az iskola rektora, később másodlelkész, majd főlelkész lett. 1669-ben a bükki zsinaton főfelügyelőnek választották. Amikor 1673-ban a pozsonyi törvényszék elé idézték, inkább az önkéntes száműzetést vállalta. Naumburgban, Thüringiában telepedett le, ahol Móric herceg pártfogását élvezte. Vándorlásai alatt Szászországon és Dánián kívül megfordult Svédországban is (életéből ennyi svéd vonatkozást ismerünk). 1679-ben visszatért Magyarországra, ahol Ostffi István asszonyfai kastélyában lelt menedékre. Tanított, de prédikált is, minek következtében az Ostffi-kastélyt katonák támadták meg, sok embert megöltek, Feketét Pozsonyba hurcolták. Kényszer hatására katolikus hitre tért, majd Kőszegen tanácsos, később bíró lett. Munkáit és fordításait még életében kiadták.

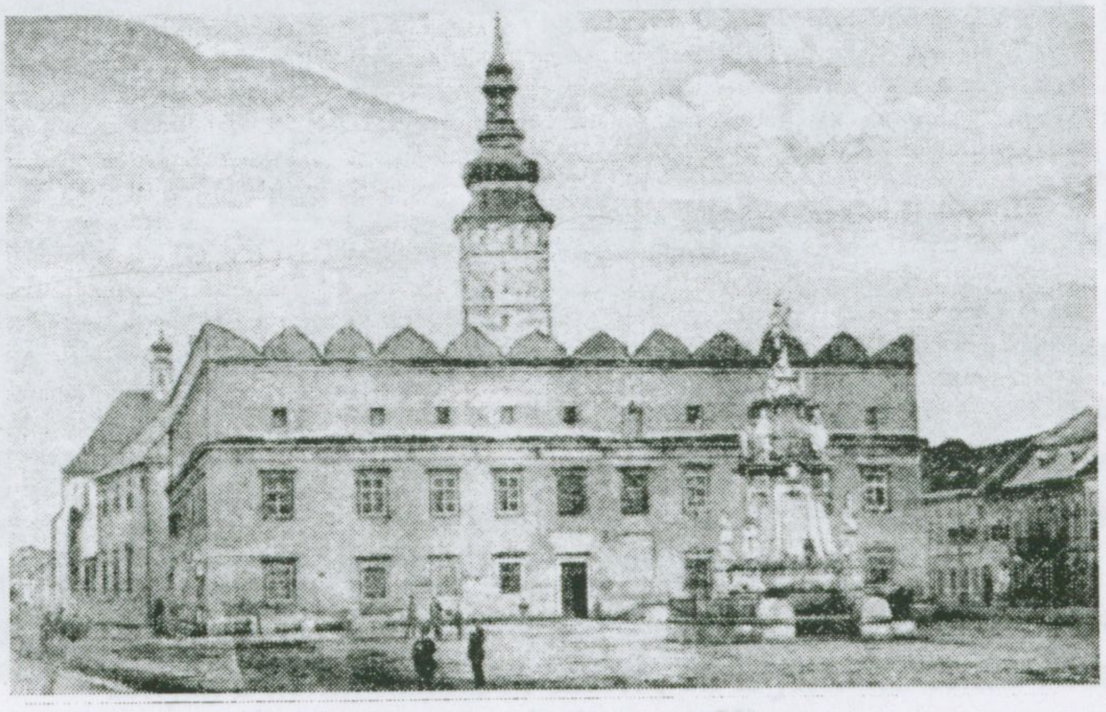
Kőszeg történelmi városmagja

Eperjes (Justus van der Nypoort metszete, 1686)

Crusius Tamás Tódor (1648-1728) német földön született. A wittenbergi, lipcsei és giesseni egyetemeken teológiát és keleti nyelveket tanult. 1678-ban érkezett Magyarországra, ahol az eperjesi kollégium tanára volt Crenius néven. Életének magyar vonatkozása ennyi. Svéd vonatkozása pedig az, hogy 1680-1682 között a svéd király Rigában fenntartott udvartartásának lelkésze volt. Később Curlandban és Leidenben tűnt fel. Munkáit saját nevén, továbbá Dorotheus Sicurus és Crenius Tamás álnevek alatt külföldön jelentette meg.

Matthaeides Sámuel Árva megyei származású evangélikus lelkész életének svéd vonatkozása annyi, hogy az akkor Svédországhoz tartozó és a svédek által alapított greifswaldi egyetemen tanult XII. Károly svéd király alumnusaként (ösztöndíjasaként). Magyarországra visszatérve az eperjesi evangélikus iskola rektora és tanára lett. 1711-ben a kollégiumot elfoglalták, de ellenfeleinek bántalmazásai ellenére az iskolát még tíz éven át a városon kívüli száműzetéséből vezette. Később az eperjesi egyház megválasztotta lelkipásztorának, ahol 1729-ben bekövetkezett haláláig az iskola felügyelője is volt. Kéziratait a Magyar Nemzeti Múzeum őrzi.

Eperjes régi evangélikus kollégiuma

HÁLAADÓ KIRÁLYI KÖRLEVELEK

1689 és 1697 között az osztrák császár Törökország elleni háborúja több éven keresztül tartott és évekig elhúzódott, majd újabb csatákban folytatódott 1716-18-ban. Ezekben a harcokban lett Szavojai Jenő (1663-1736) császári főparancsnok a kor egyik legnagyobb hadvezére. Az ő vezetésével sikerült a törököket Bécs alól elűzni, majd Magyarország egész területéről is kiszorítani a Balkánra. Szokás volt ebben az időben, hogy a törökellenes harcok minden győzelmét harangozással és hálaadó misékkel ünnepeljék Európa-szerte, így Svédországban is. Az ünnepi szertartásokon túl a svéd király évente több alkalommal úgynevezett hálaadó-leveleket is kibocsátott, melyekben az eltelt időszak egy-egy jelentősebb törökellenes harci eseményéről is megemlékeztek. Ezeket a hálaadó leveleket az uralkodó parancsára minden svédországi gyülekezetben, de minden más svéd fennhatóság alatt levő országban és tartományban is a lelkészeknek fel kellett olvasniuk.

Igazán szívmelengető, hogy az 1691-es és 1692-es hálaadó levelekben a svéd király az erdélyi városok, illetve az Erdélyhez csatolt részek (Partium) felszabadításáért mond hálát. Az alábbiakban Stora Waradin, azaz Nagy Várad neve kerül említésre: *„Tacksäyelse-srift, öfwer den nampnkunige och faste staden, Stora Waradins, eröfring uti Ungern, upläsen uti församblingarne ofwer hela Sverige och desz underliggiande länder och härskaper åhr 1692 uti Junij och Augusti månader."*

Ráday Pál (1677-1733) kuruc diplomata, kancelláriaigazgató, jómódú birtokos nemes. Losoncon, majd Selmecbányán és Körmöcbányán tanult. 1700-tól Nógrád vármegye nótáriusa. 1703 novemberében csatlakozott II. Rákóczi Ferenchez. Előbb a fejedelem belső titkára, majd a fejedelmi kancellária igazgatója lett, 1707-ben erdélyi alkancellár, a kuruc tisztképzést szolgáló Nemesi Compania auditora, 1709-ben a kuruc hadikancellária vezetője, mindvégig Rákóczi egyik legközvetlenebb és legbizalmasabb munkatársa. Feladata főleg a diplomáciai ügyvitel irányítása volt. 1704-ben a lengyel, svéd és porosz királyoknál, 1705-ben a svéd és a lengyel királynál járt. 1708-ban jelen volt a trencséni ütközetben. 1709-ben ismét a svéd királynál (XII. Károlynál) - és a török szerdárnál - járt követségben Benderben. (Erről az útjáról naplót is írt.) 1707-ben az I. Péter cárral folytatott varsói szövetségi tárgyalásokon a fejedelem egyik teljhatalmú megbízottja. A császárral folytatott, 1704-i selmeci és 1708-i nagyszombati béketárgyalásokon II. Rákóczi Ferenc személyi megbízottja. 1711-ben a szatmári béke után külön amnesztiával tért haza Galíciából. Az 1712-1729 közötti időszakban Nógrád vármegye országgyűlési követe, de ezen túlmenő politikai szerepet többé nem játszott. Az országgyűléseken elsősorban a protestáns egyházak érdekében szállt síkra. Tagja volt a vallásügyi sérelmek kivizsgálására 1721-

ben életre hívott pesti commissiónak. A református egyház első egyetemes főgondnoka. A kuruc kor legnagyobb publicistája. Ráday írta a külföld tájékoztatására készült kiáltványokat és röpiratokat (Manifestum, 1704; Explosio, 1706; Responsio, 1706 stb.), szerkesztette a kurucok újságát, a Mercurius Veridicust. Az ő feladata volt az országgyűlési előterjesztések, végzések formába öntése, ő dolgozta ki a kurucok katonai törvénykönyvét. Több vallásos munkát is írt, Lelki hódolás c. imádságoskönyve (1715) a század folyamán számos kiadásban jelent meg. Lerakta alapját a híres péceli Ráday-könyvtárnak. Támogatta Pápai Páriz Ferenc szótárának kinyomatását, Bél Mátyás tudományos és Mányoki Ádám mûvészi tevékenységét. Megírta önéletrajzát és benderi útjának naplóját is, továbbá III. Károly felszólítására a Rákóczi-féle szabadságharc történetét (latinul). Utóbbi munkái kéziratban maradtak fenn. Énekei, önéletrajza és benderi naplója összegyűjtve 1889-ben jelentek meg.

Szirmay Miklós – Merczi Mihály Rádayval egy időben járt XII. Károly svéd királynál a magyar evangélikus státus két követe, Szirmay Miklós és Merczi Mihály is. Egyházuk megbízásából, Rákóczi tudtával és beleegyezésével, sőt egyenesen támogatásával mentek 1705. júniusában Bártfáról a svéd királyhoz, hogy vallásszabadságuk megvédésére és egyházi ügyeiknek támogatására – a császári udvarnál való közbenjárásra – fölkérjék. A követek 14 napi fáradtságos utazás után megérkeztek küldetésük célpontjához, Ravicsba. A svéd király elfoglaltsága miatt a várva-várt kihallgatás egyre késett. Szirmayék „nyomós érvekhez" folyamodtak: elővették a magukkal vitt néhány hordó tokaji aszúbort, s ezeknek ellenállhatatlan hatására egymás után nyíltak meg a kihallgatást előkészítő miniszterek, elébb Olaf Hermelin államtitkár, majd a svéd diplomácia mindenható és korrupt feje, gróf Carl Piper tábornagy ajtaja. Szirmayék bosszúsan konstatálták, hogy a velük egy időben ott járt Rádayt - Rákóczi politikai követét, aki náluknál később érkezett Ravicsba - előttük fogadta XII. Károly

Krmann: Küldetésem története

Krmann (Kerman) Dániel (1663-1740) ev. szuperintendens. Felsőbb tanulmányait Boroszlóban, a lipcsei és a wittenbergi egyetemen végezte. 1683-tól felső-magyarországi lelkész, közben többször elűzték és bujdosott. 1706-tól a biccsei egyházkerület szuperintendense, s e minőségében az 1707-i rózsahegyi zsinat egyik fő alakja. 1708 májusában II. Rákóczi Ferenc megbízásából egyházi jellegű követségbe ment XII. Károly svéd királyhoz. Ott volt a poltavai csatában, s a menekülő királyt Benderbe is elkísérte, 1709 őszén ért haza. Zsolnáról elűzetvén Bártfára, majd Miavára vonult vissza. 1729-ben felségsértésért perbe fogták, életfogytiglan elítélték, börtönében halt meg. Krmann megírta küldetése történetét. Ortodox irányzatú, pietizmus-ellenes teológiai művei, prédikációi latin és szlovák nyelven jelentek meg.

(Folytatjuk)

MAGYAR SZÁRMAZÁSÚ NYUGATI KÉPZŐMŰVÉSZEK I. VILÁGKIÁLLÍTÁSA

Az Egyetemes Magyar Képzőművészeti Egyesület /Stockholm/, a Magyar Kultúra Alapítvány /Budapest/ és az American Hungarian Panoráma világlap /New York-Budapest/ kezdeményezésére és szervezésében, valamint más magyarországi és külföldi szervezetek, intézmények közreműködésével, 2006 októberében - az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc 50. évfordulója tiszteletére - Budapesten megrendezésre kerül *A magyar származású nyugati képzőművészek I. Világkiállítása.*

A nagyszabású rendezvény célja, hogy felkutassa és bemutassa az Amerikai Egyesült Államokban, Kanadában, Dél-Amerikában, Ausztráliában, Dél-Afrikában, Izraelben és Nyugat-Európában élő vagy ott élt magyar és magyar származású képzőművészeket és alkotásaikat egy reprezentatív vándorkiállítás keretében. A kiállítás méltó módon igyekszik bemutatni azt a sokszínű, színvonalas értékteremtést, amellyel a tehetséges magyar alkotóművészek hozzájárultak az egyetemes kultúra fejlődéséhez, megőrizve a magyar kulturális gyökereket.

A rendező szervek széles körben végeznek felmérést az említett országokban az ott élő és alkotó, illetve alkotott művészekről, s felkérik őket a Világkiállításon való részvételre. A kiállítás, a hozzá kapcsolódó eseménysorozat és könyvkiadás jelentős költségeinek biztosítása az érdekeltek, a magyar kulturális értékeket támogató intézmények, szervezetek, személyek összefogása révén lehetséges, ezért a rendező szervek minden támogatói szándékot, közreműködést és hozzájárulást örömmel üdvözölnek.

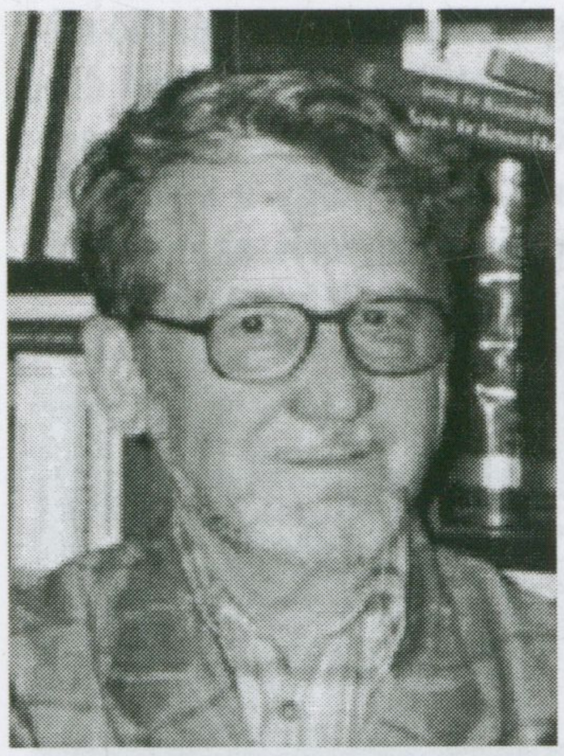
A kiállítás első helyszíne 2006 őszén a Budai Várban a Magyar Kultúra Alapítvány székháza lesz /Budapest, Szentháromság tér 6/, majd a tervek szerint az alkotások láthatók lesznek a Magyar Nemzeti Múzeumban, Szentendrén, Debrecenben, Szegeden és más városokban is. A művek zsűrizés után kerülnek kiállításra, s egy-egy alkotótól minimum kettő, maximum öt alkotás kerülhet bemutatásra, a művész rövid magyar és angol nyelvű életajzával és portréfotójával együtt.

A kiállítás közönsége által legjobbnak ítélt alkotások az I.Világkiállítás Közönségdíját kapják, és sor kerülhet felajánlott egyéb díjak, elismerések átadására is.

Az I. Világkiállítás alkalmából kiadásra kerül *A nyugati világ magyar származású képzőművészei* című színes, magyar-angol nyelvű képes könyv, amely tartalmazza a művészek életrajzát, portré-képét, felvételeket alkotásaikról, valamint egy összefoglaló tanulmányt e témakörben.

A kiállításon való részvétel feltételeit a *Jelentkezési lap* tartalmazza, mely egyaránt igényelhető az EMKES-től (tamas.emkes@chello.se), az American Hungarian Panoráma világlap szerkesztőségétől (media.mix@chello.hu), illetve a 36-32-314-295-ös telefonszámon.

Tamás György
az EMKES elnöke
Dr. Koncz Gábor
Magyar Kultúra Alapítvány igazgatója
Dr. Tanka László
a Panoráma magazin tulajdonosa

Szigethy Sándor
1933–2006

A Vas megyei Felsőpatyon született 1933. szeptember 23-án. A háború utáni körülmények miatt iskoláit több helyen végezte. Elemi iskolába Rábabogyoszlóra, Sárvárra és Szombathelyre járt. Gimnazistaként először Pápára a református gimnáziumba, majd Pesten a Fasori evangélikus gimnáziumba járt, végül Debrecenben a református kollégium gimnáziumában érettségizett 1953-ban. Érettségi után Budapestre, az evangélikus teológiára került, majd az 1956-os forradalom idején a sodrással nyugatra távozott. Először az ausztriai menekülttáborokban dolgozott fél éven keresztül lelkigondozóként, majd 1957 márciusában Svédországba került. Ott letelepedése után rögtön a lundi egyetemen folytatta teológiai tanulmányait, ahol előbb a nyelvet kellett megismernie. 1963-ban itt szerzett teológiai diplomát és lelkészi oklevelet. Közben bölcsészetet, filozófiát, történelmet és pszichológiát is hallgatott. A svédországi körülmények szabták meg számára, hogy nem lelkészi szolgálatot végzett, hanem iskolai vallástanárként tanított. A kint élő magyarok között viszont besegített a gyülekezeti lelkészi munkába. (Elsőként ő gyűjtötte össze a Svédországba került 56-os magyar menekülteket, s ő tartotta számukra az első istentiszteleteket, majd Glatz József lelkész munkáját segítette az első években. Szerk. megjegyz.) Először Eslövben, majd Lidköpingben dolgozott. Elmondása szerint Svédországban egy régi, gyermekkori vágya is teljesült: pilóta szeretett volna lenni. Eslövben működött egy repülőiskola, ide beiratkozva kitanulta a motoros-repülőgépvezetést. Tizennégy éven keresztül aktívan hódolt szabadidejében ennek a szenvedélyének. Mivel Svédországban ma is un. objektív vallástanítás van, és a kereszténységen kívül a világvallásokat is tanítania kell egy vallástanárnak, igyekezett eljutni e vallások területére. Így a hinduizmus, buddhizmus, iszlám és a kínai vallások hazájában is megfordult. Egyik ilyen tanulmányútját kiegészítette egy világkörüli úttá. Koppenhágából indulva Calcutta, Bangkok, Hong-Kong, Tajvan útvonalon át Japánba repült (Osaka, Hirosima, Tokió), majd az Egyesült Államokat végigutazva (Seattle, Los Angeles, New-York) érkezett vissza Koppenhágába. Szigethy Sándor 1997-ben ment nyugdíjba. Édesanyja halála után súlyos depresszióba esett. Ezt enyhítendő többször látott vendégül Magyarországról lelkészeket, akiket nagy szeretettel fogadott és idegenvezetett a környéken. 2006. január 14-én váratlanul hunyt el Lidköpingben. Február 4-én a búcsúisztentiszteleten a helyi svéd lelkész mellett Glatz József és Molnár-Veress Pál lelkészek is közreműködtek. Hamvait 2006. június 2-án a malmői temetőben helyezzük örök nyugalomra édesanyja porai mellé. Isten nyugosztalja!

Menyes Gyula

Deák (szül. Jobb) Rozália
1920–2006

1920. augusztus 20-án született Kolozsváron. Iskolái elvégzése után fogtechnikus lett. 1942-ben férjhez ment Deák Zoltánhoz, akitől két gyermeke született: Éva és Zoltán. Kóros fejfájásai miatt nem sokáig dolgozhatott, így idejét családjára fordíthatta. 1990-ben férjével, fiával és annak családjával Svédországban élő Éva lányához költözött. Férjének 2005 augusztusában történt elvesztését már csak 6 hónappal élte túl: 2006. január 30-án visszaadta lelkét Teremtőjének. Kegyelettel emlékezik rá fia Zoltán és élettársa Babuci, lánya Éva, unokái: Gelu, Éva és Péter, dédunokái: Emma és Erik, keresztlánya Julika, közeli és távoli rokonok, ismerősök. Február 24-én a västeråsi Hovdestalund temetőben családja, ismerősei kísérték utolsó útjára. Nyugodjon békében!

Madarász (szül. Kiss) Ilona
1922–2006

1922. dec.11-én született Kolozsváron, ahol varrónő lett. 1943-ban házasságot kötött Madarász Zoltánnal, akitől Éva lánya született (1944). Ennek férje lesz 1963-ban Benkő István, akitől Tünde (1973) és Kinga (1977) születik. 1980-ban Ilona férje meghal, s 1984-ben lánya és családja Svédországba megy. 1999-ben svédországi látogatásakor agyvérzés éri. Hazaviszik, de nincs kire hagyni, így Svédországban kórházba kerül. Utolsó éveit szótlanul és lebénultan ágyban tölti. 2006. január 19-én elhunyt. Február 9-én temettük a stockholmi Skogskyrkogårdenben. Béke poraira!

Fekete (Szilágyi) AnnaMária
1955–2006

Tordán született 1955. június 14-én, Ferenc és Sándor bátyjai után harmadikként. A gimnázium után laboráns technikumot végzett és a tordai műanyaggyárban laboráns és minőségi ellenőr lett. 1980-ban férjhez ment Fekete Jenőhöz; egy évre rá megszületett első kislányuk, Anna Mária. 1988-ban családjával kivándorolt Svédországba, ahol 1995-ben másodszor is anyaságot vállalt, szinte 40 éves korában, megszülvén második kislányát, Erikát. Virágüzlettel próbálkozott, de felhagyott vele és elvégezte a pedagógiai főiskolát, majd állást kapott, de felfedezett betegsége miatt már csak egy hónapig dolgozhatott pedagógusként. Elhatározásaiban megingathatatlan, gyors észjárású, a technikai újdonságok iránt fogékony, kiváló vizuális memóriával megáldott, vidám természetű, optimista alkat volt. Meleg otthont teremtő és a családi fészket állandóan gyarapító tevékenysége nem lankadt. Összetartó és a családja felett őrködő hajlama közismert volt. Jó érzékkel alakította ki az idegenben is a maga kis birodalmát, ahol rengeteg vendég megfordult és sok idegen is lakott kimondottan nemzettársi alapon. Svédországba jövetele után hamar beilleszkedett. Nem tűrte az irányítást, az életébe beleszólást, az önkényt - ezért is akart otthonról eljönni, hogy máshol találja meg a szabadságot. Mindenben a praktikust kereste, és azt, ami neki és családjának jó. A családot érintő dolgokban előrelátó volt (amit eltávozta után éreznek csak igazán hozzátartozói). Kivételes tehetsége volt kézi vagy gépi kötésű ruhamodellek készítésében, melyek révén Tordán szépen keresett. Rajongott a színekért, csodálta a virágokat, magába itta a fényt. Ceausescu sötét Romániája után a tündöklő Svédország elbűvölte, ahol kitűnően érezte magát. Betegsége alatt hatszor volt műtve, utoljára agydaganattal, mindhiába. 2006. március 2-án, hosszú és kegyetlen betegség után elhunyt. Március 17-én Eskilstunában a St. Eskils temetőben családja és népes gyülekezet búcsúzott tőle. Bár sok helyütt megfordult a világban, mindig ide vágyott vissza; hamvai is itt kerülnek örök nyugalomra. Isten világossága ragyogjon fel néki!

Jakab Éva
1935–2006

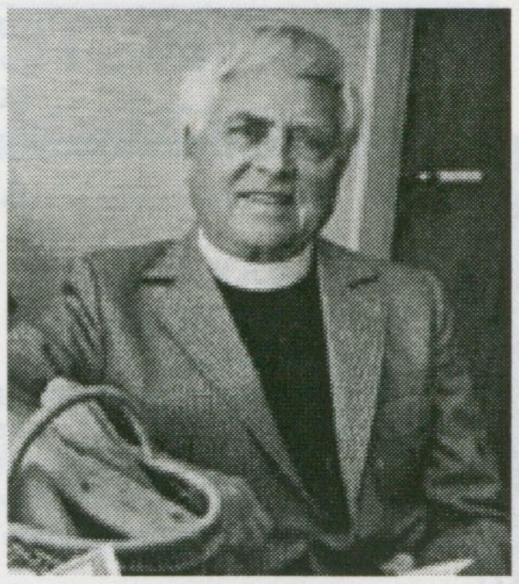
1935. április 7-én született Vajdaságban, Sándoregyházán (Ivanovo). 1970-ben jött Svédországba. Három gyermeke született (Katalin, Nikola és Éva), ezektől nyolc unokája. A halmstadi Vajdasági Egyesület tagja volt. Katolikus hitét megőrizve protestáns istentiszteleteinket is látogatta. 2006. április 7-én váratlanul elhunyt; április 10-én svéd lelkész szolgálatával volt a temetése. Isten nyugosztalja.

Elhunyt Anders Frostensson svéd énekköltő

Január 25-én levelet kaptunk Budapestről, melyben Boda Zsuzsa, az Evangélikus Élet c. hetilap szerkesztőségi titkára segítségünket kérte: derítsük ki, él-e még Anders Frostenson svéd énekköltő, aki 2006-ban ünnepelné 100 éves születésnapját. A "nyomozásba" hárman is bekapcsolódtak: a malmői Tóth Lajos, valamint a stockholmi Mokos Magdolna és Both Barna. Megtudták, hogy Frostenson él, egy örebrói idősek otthonában lakik, de nem valószínű, hogy interjút lehetne készíteni vele. És jött az újabb hír: Frostenson meghalt, kereken tíz nappal azután, hogy az Ev. Élet érdeklődött róla. Interjú helyett már csak az alábbi megemlékezés készülhetett el róla, Tóth Lajos tollából.

A neves svéd énekszövegíró 1906. április 23-án született a dél-svédországi Killebergben. A lundi egyetemen tanult teológiát, 1932-ben szentelték fel a Svéd (evangélikus) Egyház lelkészévé. Néhány évig a stockholmi Gustav Vasa gyülekezetben szolgált, majd a lovö-i gyülekezetben egészen 1971-ig, a nyugdíjazásáig. Ugyanakkor 1955-től a stockholmi Drottningsholm királyi kastély udvari prédikátora is.

Anders Frostenson sokoldalú irodalmi tehetségét jól kamatoztatta. Írt világi verseket (az első verseskötete 1931-ben jelent meg), kiadott áhítatos füzeteket, írt könyveket a gyermekek számára is, és mindezek mellett igen termékeny énekszövegíró is volt: 600 éneket írt. Legjelentősebb és legmaradandóbb ténykedése a Svéd Egyház énekeskönyveinek 1937-es, valamint 1986-os kiadásaihoz fűződik. Már az 1937-es énekeskönyvben is szerepel 9 énekkel, viszont az 1986-os énekeskönyv 700 énekéből 146 az ő szerzeménye, illetve átdolgozása vagy fordítása. Ez utóbbi énekeskönyv szerkesztőbizottságában aktívan közreműködött. Frostenson arra törekedett, hogy egyszerű és jól énekelhető szövegeket írjon. Több éneke nagyon közkedvelt lett; legismertebb közülük az *Átölel minket jóságod, Teremtőnk* kezdetű ének.

Anders Frostenson
Fotó: Janne Björling (A-Bild)

Frostenson létrehozta az AF-Stiftelsen alapítványt, melynek célja egyrészt elősegíteni a himnológiai munkát, másrészt új énekekkel kapcsolatos kérdések tisztázásával továbbvinni a megkezdett munkát. A 20. század második felétől ugyanis igen aktívak a svéd énekszöveg- és -dallamszerzők. Sikerült alaposan megújítaniuk, emberi közelségbe hozniuk az énekeket. Ennek fő motorja épp Anders Frostenson volt. Ez az egyházzenei megújulási folyamat napjainkban is igen élénk; a legaktívabb énekszerzők Ylva Eggehorn (sz. 1950) és Per Harling (sz. 1948) – ez utóbbi maga szerzi énekeinek dallamát is. A folytonos egyházzenei megújulási folyamat jele, hogy a Svéd Egyház az 1986-ban kiadott énekeskönyvét 8 év múlva (1994-ben) 123 énekből álló melléklettel egészítette ki, de 2003-ban 84 új énekkel bővült az az ökumenikus énekeskönyv is, melyet kilenc svédországi egyház állított össze, s használ közösen. Az adventista, baptista, metodista, missziós stb. egyházak közös énekeskönyvében például Anders Frostenson 104 énekkel van jelen. A svédországi egyházak az ökumené területén szolgálnak még egy igen megszívlelendő példával: 15 egyháznak – katolikustól a pünkösdistáig – közös az első 325 éneke, s ezek között Anders Frostenson 52 éneke található. Örvendetes lenne, ha a magyarországi keresztyén egyházak is meg tudnák tenni azt, hogy valóban egységes, közös fordítású énekkinccsel magasztalnák Istent.

A magyarországi evangélikus énekeskönyvben három ének található Frostensontól: a 329-edik (Még csak rügy fakad a fákon), a 393-adik (Nem látták benned, csak az ács fiát), valamint az 556-odik (Átölel minket jóságod, Teremtőnk).

Anders Frostenson maradandót alkotott; Istentől kapott tehetségével hűségesen és alázattal szolgálta Urát. Néhány héttel századik születésnapja előtt, 2006. február 4-én hunyt el. Emléke legyen áldott!

Tóth Lajos (Malmö)

Pap Sándor nyugalmazott református lelkész dél-svédországi vendégszolgálata

Örömmel értesültünk róla, hogy a húsvéti ünnepkörben rokoni látogatásra Dél-Svédországba érkezik nagytiszteletű *Pap Sándor* nyugalmazott református lelkipásztor, a sepsiszentgyörgyi belvárosi, ill. a 3. számú egyházközség volt lelkésze.

Nagytiszteletű úr jelezte, hogy ittléte alatt szívesen szolgálna gyülekezeteinkben, s felajánlását örömmel fogadtuk. Ezek szerint Pap Sándor református lelkipásztor úr húsvét ünnepében a következő helyeken szolgál:

április 15-én, szombaton 12:30 órai kezdettel Helsingborgban, az EFS-templomban (Bruksgatan 27);

április 15-én, szombaton 16:00 órai kezdettel Malmőben, a Stadion-templomban (Stensjögatan 1);

április 16-án, vasárnap 10:00 órai kezdettel Kristianstadban, a Magyar Házban (Norra vägen 2).

Kristianstadban az istentisztelet után tojásfestéssel, játékkal, myuszicsomag-kereséssel egybekötött hagyományos ünnepi gyermekfoglalkozást tartunk. Kérjük a szülőket, jelentkezzenek Tóth Ildikónál a 0456-14037-es telefonszámon, hogy tudjuk, hány gyermek részvételére számítsunk, illetve hány csomagot készítsünk.

A vendéglelkész kristianstadi szolgálata nem befolyásolja a szokásos hónap eleji sölvesborgi istentiszteletet, melyet

április 1-én, szombaton, 17:30 órai kezdettel Sölvesborgban, a St Nicolai templomban Molnár-Veress Pál lelkész tart.

ISTENTISZTELETI NAPTÁR

ÁPRILIS

01	12:30	VÄXJÖ	Johannesgården
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan
02	11:00	LJUNGBY	Szent István templom
	16:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka
07-09		HOLZHAUSEN	*Presbiteri konferencia*
08	14:00	HOLZHAUSEN	*Prot. Szöv. Választmányi gyűlés*
14	18:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan
15	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan *(Pap Sándor)*
	16:00	MALMÖ	Stadionkyrkan *(Pap Sándor)*
16	10:00	KRISTIANSTAD	Magyar Ház *(Pap Sándor)*
	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan
22	13:00	HELSINKI	Alppila-templom *(Pocsai Vince)*
23	13:00	TALLINN	Toomkirik *(Pocsai Vince)*
29	12:00	VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan *(Pocsai Vince)*
	16:30	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan *(Pocsai Vince)*
30	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan *(Pocsai Vince)*
	17:00	KATRINEHOLM	Nävertorpskyrkan *(Pocsai Vince)*

MÁJUS

05-07		BUDAPEST	*MVSZ elnökségi és küldöttgyűlés*
06	12:30	VÄXJÖ	Johannesgården *(Pocsai Vince)*
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan *(Pocsai Vince)*
07	11:00	LJUNGBY	Szent István templom *(Pocsai Vince)*
	16:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka *(Pocsai Vince)*
12	18:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan *(Pocsai Vince)*
13	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan *(Pocsai Vince)*
	16:00	MALMÖ	Stadionkyrkan *(Pocsai Vince)*
14	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan *(Pocsai Vince)*
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan *(Pocsai Vince)*
20	13:00	HELSINKI	Alppila-templom
21	13:00	TALLINN	Toomkirik
25	12:00	VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan
	16:30	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan
26	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan

JÚNIUS

02-04		TÅNGAGÄRDE	*Pünkösdi Gyülekezeti Napok*
04	11:00	TÅNGAGÄRDE	Trogared-templom *Konfirmáció*
10	12:30	VÄXJÖ	Johannesgården
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan
11	11:00	LJUNGBY	Szent István templom
	16:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka
17	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan
	16:00	MALMÖ	Stadionkyrkan
18	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan
24	12:00	VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan
	16:30	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan
25	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan
	17:00	KATRINEHOLM	Nävertorpskyrkan

A TEMPLOMOK ÉS MÁS ISTENTISZTELETI HELYEK CÍMEI

BORÅS	Hässleholmskyrkan	Våglängdsgatan 3
ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4
GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
HALMSTAD	Andersbergkyrkan	Grönevångstorg
HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksgatan 27
HELSINKI	Alppila-templom	Kotkankatu/Viipurinkatu
JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kyrk.	Torpaplan
KATRINEHOLM	Nävertorpskyrkan	Blomstervägen 14
KRISTIANSTAD	Magyar Ház	Norra vägen 2
LJUNGBY	Szent István templom	Bolmstadsvägen 21
MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1
SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	Humlegårdsgatan 13
TALLINN	St. Maria toomkirik	Az óvárban
TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	Äspered felé (40-es útról)
VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan	Katrinelundsvägen 1
VÄXJÖ	Johannesgården	Paradvägen 4

Áldott húsvéti ünneplést kívánunk minden kedves hívünknek és olvasónknak!

Malmö – Stadionlyrkan, a Missziós Egyház temploma

Pocsai Vince kárpátaljai lelkipásztor svédországi vendégszolgálata

Szeretettel értesítjük híveinket, hogy április közepétől május közepéig svédországi látogatásra érkezik Pocsai Vince kárpátaljai magyar református lelkipásztor, a Beregszászi Diakóniai Intézet igazgatója, a Magyar Kultúra Lovagja megtisztelő cím tulajdonosa, valamint felesége, Pocsai Ibolya katechéta, a Kárpátaljai Református Nőszövetség elnöke.

Az egy egész hónapot átölelő időszakban istentiszteleti programunkat úgy alakítottuk ki, hogy Pocsai nagytiszteletű úr lehetőleg minden gyülekezetünkbe eljusson és istentiszteleteinken igehirdetéssel szolgáljon. Híveinket és minden érdeklődőt arra buzdítunk, éljenek illusztris vendégünk szolgálatának áldott alkalmaival!

Székely Nagygyűlés 2006. március 15-én Székelyudvarhelyen (Fotó: Kovács László Attila)

A SZÉKELY AUTONÓMIA KIÁLTVÁNYA

Mi, a 2006. március 15-i székelyudvarhelyi Székely Nagygyűlés résztvevői, gyermekeinkkel és unokáinkkal szembeni történelmi felelősségünk tudatában fordulunk a Román Államhoz, az Európai Parlamenthez, az Európai Unióhoz, az ENSZ-hez, a világ népeihez.

Mi, a székely települések, a történelmi Székelyföld lakói, megállapítjuk: Az 1919-es Párizsi Kisebbségi Szerződésben Románia és a Szövetséges és Társult Hatalmak autonómiajogot garantáltak a székelységnek. Az alkotmányra hivatkozva ma még népszuverenitásunk gyakorlásától, a helyi népszavazástól is eltiltanak!

Az Egyesült Nemzetek 1993-ban szervezett Konferenciájának Bécsi Deklarációja szerint az önrendelkezés minden népnek joga, így a székelységnek is!

Az Európai Parlament az önkormányzás és a szubszidiaritás elveinek megfelelő védelmi intézkedéseket ír elő az erdélyi magyarság, a székelység számára, de a romániai hatóságok ennek figyelembe vételére sem hajlandók!

Mi, a székely települések, a történelmi Székelyföld lakói, kijelentjük: Nem akarunk továbbra is kiszolgáltatottságban, alárendeltségben élni! A történelmi hagyományok alapján területi önkormányzásunk ősi jussunk, e nélkül szülőföldünkön meg nem maradhatunk és erről soha le nem mondunk!

Alapvető emberi közösségi jogainkért a demokrácia eszközeivel küzdünk és erre azonnali, demokratikus megoldásokat várunk!

Mi, a székely települések, a történelmi Székelyföld lakói, követeljük: Autonómiát Székelyföldnek! Szabadságot a székelységnek! 1918. december 1-én, a Gyulafehérvári Nagy Nemzetgyűlés Határozatában, teljes nemzeti szabadságot hirdettek az összes együtt élő nép számára. Követeljük: tartsák tehát be ígéretüket!

Románia Parlamentje és Kormánya tartsa be a vállalt nemzetközi kötelezettségeket és garantáljon a szülőföldjén őshonos székely közösség számára teljes és tényleges egyenlőséget! Románia Parlamentje hagyja jóvá Székelyföld Autonómia Statútumát!

Az Európa Tanács 1334/2003 sz. határozata szerint az alkotmányba foglalt nemzetállami minősítés túlhaladott értelmezés, ezért nem lehet akadálya a területi autonómiának; az illetékes hatóságok mégis a nemzetállami tételre hivatkozva utasítják vissza Székelyföld újralétesítését és autonómiáját! Ebben az esetben töröljék az alkotmányból a „nemzetállam" kifejezést!

Az Európai Unió orvosolja a 86 évvel ezelőtt elkövetett jogfosztást, és tegye Románia csatlakozási feltételévé Székelyföld autonóm közigazgatási régió létrehozását! Az Egyesült Nemzetek Szervezete gyakoroljon felügyeletet Székelyföld autonóm státusának rendezése felett!

Felolvasta Csapó I. József, a Székely Nemzeti Tanács elnöke,
közfelkiáltással elfogadta a Székely Nagygyűlés

Új Kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lapja – Az Északon élő magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning Ungrarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik negyedévente – évi 4 szám
(Utkommer kvartalsvis – 4 nr per år)

Nr. 1, årgång XIV. évfolyam 1. szám
Mars 2006 március

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
az Egyháztanács (Kyrkorådet)

A lapnak kinevezett szerkesztősége nincs, a szerkesztési munkákat a lelkész végzi.
(Tidningen har ingen utnämnd redaktion, det redaktionella arbetet utförs av pastorn.)

Molnár-Veress Pál
Granövägen 126
S–151 64 Södertälje /Stockholm/
Telefon/Fax: +46–(0)8–550 160 66

E-mail: ujkeve@telia.com
Honlap (Websida): www.keve.se

Nyomda (Tryckeri): Ekonomi-Print Krokodilen
111 44 Stockholm – Lästmakarg. 22
Telefon: +46–(0)8–545 166 90 Fax: 411 15 80
Referens (Kontaktperson): Jerry Petterson
E-mail: print@ekonomiprint.se
Honlap (Websida): www.ekonomiprint.se

Példányszám (Upplaga)
1 500

Egyházfenntartási járulékot vagy támogatást fizető tagjainknak a lapot térítésmentesen küldjük.
A közösségünkhöz nem tartozó, de az Új Kéve iránt érdeklődő olvasóinkat kérjük, tájékoztatásért forduljanak Pap Iván országos pénztárosunkhoz:
181 30 LIDINGÖ, Friskportarvägen 2
Tel: 08–731 83 60 Fax: 08–731 08 28

Postgiro számlaszámunk:
Ungerska Protestantiska Samfundet
Postgiro 602047–3

MÁS ÉSZAKI/BALTI ORSZÁGOKBAN ÉLŐ MAGYAR GYÜLEKEZETEK MEGBÍZOTT VEZETŐI

(A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkész végzi)

ÉSZTORSZÁG – Tallinn / Tartu
BÁN ISTVÁN
EE-50013 TARTU Pohla 13-1
Tel: +372–740 54 55 Mobil: +372–506 96 42

FINNORSZÁG – Helsinki / Turku
NAGY GÁBOR
SF-10300 KARJAA Kauppiaankatu 32
Tel: +358–19231242 Mobil: +358–409607559

új kéve POSTTIDNING B
UNGERSKA PROTESTANTISKA SAMFUNDET
Returadress: 151 64 SÖDERTÄLJE Granövägen 126

Kányádi Sándor

KŐKOPORSÓ

ALKALMI VERSEZET MOLNÁR JÓZSEFNEK
TÓTFALUSI MIKLÓS MÉLTÓ ÉS HŰSÉGES
TANÍTVÁNYÁNAK

a világnak olyan
szegeletin élünk
ahol csak holtunkban
adják ki a bérünk

a mi ünnepeink
feketével írvák
támaszaink mohos
sírkövek és fejfák

és egy kőkoporsó
magasra emelve
mintha a szellemnek
ravatala lenne

fölötte Szenczi-gond
Apáczai-bánat
s protestáló hitük
mit reánk testálnak

hogy akadna mindig
kikben meglakolnak
meggátolói a
közönséges jónak

kiknek ujjbögyében
s elméjében loppal
jegyesül a jelen
jövő századokkal

s akik életükkel
föl-fölmosolyozzák
meggyötört arcodat
édes Erdélyország

